

EEN
EUROPESE KWALITEITSSLAG

DE PROVINCIE
UTRECHT MAAKT "EUROPESE WETGEVING,
-SUBSIDIES EN -BELEID"
TOT ONDERDEEL VAN HET GEWONE WERK

Utrecht, maart 2002

Drs. J.M. de Bode
Prof. dr. B. Hessel
Mr. J.D. Wiersma

**EEN
EUROPESE KWALITEITSSLAG**

**DE PROVINCIE
UTRECHT MAAKT "EUROPESE WETGEVING,
-SUBSIDIES EN -BELEID"
TOT ONDERDEEL VAN HET GEWONE WERK**

	Blz.
1	SAMENVATTING.....1
2	WERKWIJZE.....6
2.1	ALGEMEEN.....6
2.2	AANPAK.....7
3	WELKE SECTOR HEEFT MET EUROPESE REGELGEVING EN BELEID TE MAKEN?.....9
3.1	ALGEMEEN.....9
3.2	WELKE SECTOR HEEFT MET EUROPESE REGELGEVING EN BELEID TE MAKEN?10
4	DE UITDAGINGEN16
4.1	ALGEMEEN.....16
4.2	HUIDIGE ORGANISATIE VAN HET EUROPESE ELEMENT.....16
4.3	RESULTAAT VAN DE GESPREKKENRONDE.....17
5	AANPAK, IMPLEMENTATIE EN TIJDPAD.....23
5.1	VISIE.....23
5.2	DRAAGVLAK23
5.3	AANPAK.....24
5.4	DRIE ACTIEGEBIEDEN.....24
5.5	ACTIES36

Bijlagen:

- I. Vragenlijst.
- II. Lijst van geïnterviewde personen
- III. Lijst van Europese informatiebronnen
- IV. Checklist staatssteun

Separaat:

- I. Paper: De Europese regelgever en de provincie
- II. Regwijzer
- III. Subsidievademecum

1 SAMENVATTING

DOELSTELLING, ONDERZOEK EN AANBEVELINGEN.

Het voorliggende concept is de neerslag van een door Berenschot International Solutions uitgevoerd onderzoek naar de wijze waarop de provincie Utrecht thans met Europese wetgeving, subsidies en beleid omgaat en hoe daarin verbeteringen aan te brengen zijn, zodanig dat het rekening houden met deze drie elementen onderdeel van het dagelijks werk van alle provincie-medewerkers wordt.

Het is duidelijk dat de invloed van de Europese Unie op het dagelijkse werk in de provincie Utrecht groeiende is. De wijze waarop daarmee omgegaan wordt lijkt voor de toekomst echter niet meer voldoende; daarvoor lijkt een inhaalslag aangewezen. Het valt op dat er binnen de provincie een groeiende onrust en gevoelens van onzekerheid omtrent het kennen van de Europese regels, hun werkings-sfeer en de juiste toepassing ervan zijn ontstaan. Toch heeft dat nog niet tot een systematische en gestructureerde aanpak geleid van datgene wat dagelijks uit Europa op de medewerkers afkomt. Geconfronteerd met Europese plannen, richtlijnen, verordeningen, jurisprudentie of andere regels worden die zo goed en zo kwaad als het gaat verwerkt, maar de Provincie zoekt de confrontatie niet.

Met de door Berenschot in te zetten menskracht wordt daarom beoogd:

- Een aantal acties aan te reiken, die noodzakelijk zijn om de provincie Utrecht “thuis”, in Nederland, maar ook in Europa een “Europese speler” van formaat te maken en aan te geven hoe deze acties geïmplementeerd kunnen worden.
- De sectoren van de provincie – al werkende weg – inzicht te bieden in de voor het handelen van de provincie als wetgever/uitvoerder/beleidsmaker van toepassing zijnde bepalingen van Europees recht.
- De medewerk(st)ers en bestuurders actief te betrekken bij de opzet en de implementatie van de verschillende fasen van het project.

Einddoel van de gehele operatie is daarbij om de provincie uiterlijk mei 2004 EU-proof te maken.

Het is in dat verband zeer verheugend om te constateren dat de veranderingen, die absoluut nodig zijn om tot een adequate verhouding te komen met de Europese Unie –door Europees-betrokkenen gewoonlijk de ‘vierde bestuurslaag’ genoemd– binnen de provincie Utrecht zowel ambtelijk als bestuurlijk als een nieuwe uitdaging worden gezien. Ook verheugend is dat de provincie met het thans ingezette veranderingsproces niet alleen haar controlerende, maar vooral ook haar facilite-

rende taak ten opzichte van de lokale overheden ook waar het Europese aangelegenheden betreft wenst te actualiseren.

WAT EN HOE HEEFT UTRECHT MET DE EU TE MAKEN?

Binnen de provincie Utrecht hebben meerdere sectoren die met Europees beleid of regelgeving te maken. Twee vormen van onderscheid zijn daarbij in het kader van een toekomstig actieplan van belang, namelijk of bepalingen en afspraken al dan niet wettelijke ge- en verboden met zich mee brengen en of bepalingen en afspraken een provinciebrede dan wel een specifieke werking hebben.

De wettelijke provinciebrede juridische verplichtingen betreffen het al dan niet bestaan van bepalingen die ofwel rechtstreeks, ofwel via omzetting in Nederlands recht in algemene zin het ambtelijk en bestuurlijk functioneren van de provincie behoren te sturen. Hier zijn vooral van belang de algemene principes van het Gemeenschapsrecht, de grondrechten in de Unie, de beginselen van de Vrije Markt en in het bijzonder de vier vrijheden, de bepalingen ten aanzien van de Staatssteun en het bepaalde ten aanzien van Openbare Bedrijven en Diensten en hun aanbestedingen.

Daarnaast rust uiteraard ook op de provincie Utrecht de morele verplichting om datgene te doen wat in de geest van het Verdrag en de afgesproken beleidsvoor-nemens ligt en datgene na te laten wat in strijd met deze principes en intenties is, zoals bijvoorbeeld het acquis op sociaal gebied.

De wettelijke specifieke verplichtingen betreffen veelal die wet- en regelgeving die op de verantwoordelijkheden van bepaalde sectoren van toepassing is. Daar bij zijn voor een vrij groot aantal provinciale sectoren gelijkelijk de Kaderrichtlijn Water, de Vogel- en Habitatrichtlijnen, de MER en de Europese Verkeers- en Vervoersafspraken aan de orde. Ook hier is de provincie moreel gehouden beleid te maken en te handelen overeenkomstig de doelstellingen deze specifieke wet- en regelgeving.

ACTIEGEBIEDEN EN SPECIFIEKE BOUWSTENEN VOOR EEN ACTIEPLAN

Om de relatie met de Europese Unie adequaat vorm te geven zijn een aantal veranderingen nodig op het gebied van de provinciale organisatie, de informatievoorziening en de uitvoering van het dagelijks werk. Sommige daarvan zullen tijdelijk, want ten behoeve van het *Europa-proof worden*, zijn. Andere, zoals ten behoeve van het *Europa-proof zijn en blijven*, zullen permanent zijn. Het binnen de provincie Utrecht verrichte onderzoek heeft Berenschot International Solutions tot de overtuiging gebracht dat de ruimte hiervoor overwegend, maar niet volledig, door herschikking van bestaande formatie en voorzieningen en tevens door besparingen

bij het aanbesteden gevonden moet kunnen worden. Van groot belang voor een goed verloop van de acties zijn daarbij wel een duidelijke bestuurlijke aansturing en een krachtige bestuurlijke en ambtelijke steun voor de voorgestelde 'projectleider Europa'.

Wat de **organisatie** betreft geldt uiteraard dat kennis, inzicht, vaardigheden en formatie dáár terecht moeten komen waar zij het meest zinvol ingezet kunnen worden. Daarbij moet helder zijn hoe de ambtelijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het veranderingsproces en de gewenste uitkomsten liggen. De acties die hiertoe voorgesteld worden zijn respectievelijk:

- Het voor de duur van het veranderingsproces aanstellen van een '*projectleider/ster Europaproof maken*', na welke periode de directeuren en sectorhoofden verantwoordelijk zullen zijn voor de Europa-proofness van provinciale voorstellen en besluiten. De verantwoordelijkheid voor het Europa-proof blijven berust dan bij de Gedeputeerde (Algemene) Europese Zaken.
- Het voorzien in *Europeesrechtelijke expertise* op concernniveau, complementair aan de sectoren en aansluitend bij het toekomstige Kenniscentrum Europa
- Het instellen van een bescheiden *documentaire voorziening* ten behoeve van medewerkers en Statenleden
- Het kritisch bezien en *herschikken van de verschillende 'Europese' functies* en werkzaamheden binnen de provincie Utrecht naar dienstspecifiek dan wel centraal karakter
- Structureel toewijzen van de *Europese informatie- en garantieverantwoordelijkheid* aan functionarissen en werkgebieden per sector of dienst
- *Herzien van overlegverbanden*; het systematiseren van het agenderen en afhandelen van Europese kwesties in de diverse gremia
- Het *bestuurlijk onderbrengen van Europese wet- en regelgeving, subsidies en beleid*, naar gelang van het onderwerp, bij de verschillende beleidsp portefeuilles en het onderbrengen van de coördinatie van Europese Zaken in het algemeen, waaronder het Europa-proof *blijven*, het institutionele debat en de relaties met mede-overheden bij de huidige portefeuille Europese Zaken.

In een goede organisatie is adequaat **geïnformeerd** zijn een eerste vereiste voor een resultaatgericht, integraal werken in teamverband op alle niveau's binnen de organisatie. Daartoe worden de navolgende acties voorgesteld:

- Het bevorderen van *algemene kennis* en inzicht bij alle sector-medewerkers door het volgen van een algemene leergang Europa, een algemene leergang Europees recht en het deelnemen aan workshops en werkbezoeken

- Het bevorderen van *specifieke* kennis en inzicht op Europees gebied bij materiedeskundigen in de sectoren; bijvoorbeeld door het volgen van cursussen op maat en door het deelnemen aan op specifieke onderwerpen toegespitste workshops en werkbezoeken
- Het inzetten van PSD-sectoren als PIN, PIT en PDR bij het *opzetten van een systeem voor het beheren van Europese informatie*
- Het *informatiebeheer binnen de sectoren structureren*
- Het *inventariseren* en bestuderen van de ‘Europese kant’ van het werkgebied van iedere sector
- Het *vindbaar maken van gespecialiseerde Europese kennis en informatie* voor zover deze niet op dienst en/of concernniveau ondergebracht wordt
- Het gericht *inzetten van de provinciale voorlichters* ten behoeve van Europese Zaken.

Voor het verantwoord **uitvoeren** van het dagelijks Europese werk worden de een aantal acties voorgesteld die de provincie in staat moeten stellen de Europa-proofness van voorstellen en besluiten te borgen. Daarbij nemen het inbedden van de Europese aanbestedings- en steunregelgeving en een centrale aanmelding van steun en aanbestedingen een zeer belangrijke plaats in. De acties betreffen:

- Het *vastleggen van de nodige werkzaamheden en formatie* voor het EU-proof maken van de organisatie *in de plancycli en deelbegrotingen* van de provinciale sectoren en diensten
- Het vastleggen van de *-tijdelijke- aanspraken van de projectleider op de inzet van medewerkers en budget*
- Het maken van de nodige overzichten die voor het *toegankelijk maken van Europese kennis en deskundigheid* nuttig zijn
- *Europa-checklists en formats bestuderen* en hun hantering oefenen
- Een *juridische Europa-proofness van de GS-voorstellen invoeren*
- Het *invoeren van juridische EU-proofness van alle gedelegeerde/gemandateerde besluiten*
- Het *inbedden van de Europese aanbestedingsregelgeving* binnen het provinciale inkoopbeleid
- Het *inbedden van de Europese steunregelgeving* binnen het provinciale steunverleningsbeleid
- De *uitvoering van de diverse acties* binnen de sectoren/diensten *rapporteren en evalueren*
- De *financiële expertise* wat betreft Europese aangelegenheden op centraal niveau *up-to-date brengen*

- Het uitvoeren van een periodieke *Europa-audit* om te controleren in hoeverre het integreren van het werken met Europese wet- en regelgeving, subsidies en beleid daadwerkelijk plaatsvindt
- Het opstellen van een algemeen *Europees strategiedocument* ten behoeve van de beleidsbeïnvloeding in Brussel en het hanteren van een strategische agenda.

2 WERKWIJZE

2.1 ALGEMEEN

In het voorjaar van 2001 verzocht de provincie Utrecht de directie van 'Berenschot International Solutions' om te bezien welke vormen van assistentie Berenschot zou kunnen bieden bij het introduceren van het volgende veranderingsproces: het introduceren van een zich systematisch rekenschap geven van de gevolgen van Europese wetgeving en jurisprudentie, subsidies en beleid voor het optreden van de provincie Utrecht in de meest ruime zin. Doelstellingen daarbij waren het integreren van dit besef in het dagelijks werk en het verbinden van praktische consequenties aan deze houding.

Het is de provincie Utrecht duidelijk dat de invloed van de Unie op het dagelijkse werk in de provincie groeiende is. De wijze waarop echter met Europese wet- en regelgeving, subsidies en beleid wordt omgegaan lijkt voor de toekomst niet meer voldoende; daarvoor is een inhaalslag aangewezen. Na enige verkennende gesprekken en bestudering van een aantal relevante beleidsstukken heeft Berenschot International Solutions de provincie een voorstel voor een plan van aanpak gedaan dat vervolgens door het College van Gedeputeerden werd goedgekeurd. Hierin zijn de volgende fasen onderscheiden:

- Start-up meeting
- Concept-paper: "de Europese regelgever en de provincie Utrecht"
- Concept-actieplan
- Overleg met GS
- Eindrapportage
- Round Table: de Europese Unie: wat is de stand van zaken, wat moet er gebeuren en hoe kan dat?
- Implementatie

2.2 AANPAK

Het gewenste veranderingstraject werd ingezet met een zogeheten ‘Start Up-bijeenkomst’. In september 2001 werd daartoe een bijeenkomst met alle sectorhoofden en directeuren van de provincie belegd. Hierin werden door de heren Wiersma en Hessel en mevrouw De Bode de doelstelling en voorgenomen werkwijze uiteen gezet.

Vervolgens werden in de maanden oktober en november gesprekken gevoerd met de sectorhoofden, directeuren en een viertal provinciale medewerkers met een speciale Europese verantwoordelijkheid (zie bijlage II).

Leidraad voor deze gesprekken vormde een vooraf toegezonden vragenlijst (zie bijlage I). De consultatieronde diende een tweeledig doel: zowel om zicht te krijgen op de raakvlakken van ‘het Europese’ met de productie van de betrokken sectoren als ook om een proces van bewustwording met betrekking tot de Europese Unie op gang te brengen. Die bewustwording zou dan tevens het begin van draagvlak voor de nodige veranderingen moeten vormen.

De gesprekken werden behalve door de vaste rapporteur, mevrouw De Bode, en door afwisselend de heren Wiersma (directeur Berenschot International Solutions) en Hessel (hoogleraar Europees recht en decentrale overheden aan de RUU) bijgewoond.

Tussentijds werd eenmaal verslag gedaan aan de Provinciale Kerngroep Europa – het vaste Europa-team van de Provincie- en twee maal aan de Stuurgroep Europa, die het Europa-proof project op concern-niveau begeleidt.

Op grond van de notities van de ruim veertig gesprekken is de huidige situatie in de provincie Utrecht op het stuk van de ‘omgang met Europa’ geanalyseerd. Bij het schetsen van de aangetroffen situatie werden tevens een aantal specifieke aandachtspunten onder de aandacht gebracht. Tenslotte werden een aantal te nemen acties ter wijziging en/of verbetering van de huidige situatie voorgesteld. Deze bevindingen en voorstellen zijn vervolgens besproken met de leden van het College van Gedeputeerde Staten.

Met de door Berenschot in te zetten menskracht werd beoogd:

- Een aantal acties aan te reiken, die noodzakelijk zijn om de provincie Utrecht “thuis”, in Nederland, maar ook in Europa een “Europese speler” van formaat te maken en aan te geven hoe deze acties geïmplementeerd kunnen worden.

- De sectoren van de provincie – al werkende weg – inzicht te bieden in de voor het handelen van de provincie als wetgever/uitvoerder/beleidsmaker van toepassing zijnde bepalingen van Europees recht.
- De medewerk(st)ers en bestuurders actief te betrekken bij de opzet en de implementatie van de verschillende fasen van het project.

In het voorjaar van 2002 werd een tweede bijeenkomst met alle sectorhoofden (de zogeheten Round Table) belegd. Hier is het eindrapport gepresenteerd en is tevens besproken wat er zal moeten gebeuren en hoe dat het beste aangepakt kan worden.

Gebleken is dat de veranderingen, die nodig zijn om tot een adequate verhouding met de Europese Unie als vierde bestuurslaag te komen, in de provincie Utrecht zowel ambtelijk als bestuurlijk als een nieuwe uitdaging tot kwaliteitsverbetering gezien worden.

De rapporteurs willen de provinciale medewerkers dan ook zeer hartelijk dankzeggen voor de open houding en de constructieve sfeer waarin de gesprekken plaatsvonden.

3 WELKE SECTOR HEEFT MET EUROPESE REGELGEVING EN BELEID TE MAKEN?

3.1 ALGEMEEN

Er zijn binnen de provincie Utrecht meerdere sectoren die met Europees beleid of regelgeving te maken hebben. Twee vormen van onderscheid zijn daarbij in het kader van dit actieplan van belang, namelijk of bepalingen en afspraken al dan niet wettelijke ge- en verboden met zich mee brengen en of bepalingen en afspraken een provinciebrede dan wel een specifieke werking hebben.

De wettelijke provinciebrede verplichtingen betreffen het al dan niet bestaan van bepalingen die ofwel rechtstreeks, ofwel via omzetting in Nederlands recht in algemene zin het ambtelijk en bestuurlijk functioneren van de provincie behoren te sturen. Hier zijn vooral van belang de algemene principes van het Gemeenschapsrecht, de grondrechten in de Unie, de beginselen van de Vrije Markt en in het bijzonder de vier vrijheden, de bepalingen ten aanzien van de staatssteun en het bepaalde ten aanzien van openbare bedrijven en diensten en hun aanbestedingen.

In verband met de Europese aanbestedingen is het van belang om na te gaan of het begrip onderhoud onder de richtlijn valt, op welke gebieden het begrip onderhoud van toepassing is en of er splitsing gemaakt kan worden naar jaren van onderhoud. Ook bij onderzoeksprojecten is het van belang te weten wanneer Europees aanbesteden nodig is. Voorts is het onwaarschijnlijk dat de diensten van de Provincie Utrecht als afzonderlijke diensten gezien mogen worden. Zij zullen dan ook niet afzonderlijk mogen aanbesteden wanneer dat gaat om dezelfde zaken, zodat hier hun aanbestedingen dan opgeteld dienen te worden.

De Europese bepalingen inzake staatssteun (zie bijlage III) maken een inventarisatie van bestaande Provinciale steunregelingen gewenst. Ook is een inventarisatie van de diverse 'doorgeefluiken', zoals aparte stichtingen, aangewezen omdat een goed overzicht op dit moment ontbreekt en het daardoor mogelijk lijkt dat hierdoor een eventuele meldingsplicht over het hoofd wordt gezien.

3.2 WELKE SECTOR HEEFT MET EUROPESE REGELGEVING EN BELEID TE MAKEN?

3.2.1 De Dienst REG

De Dienst REG heeft in algemene zin te maken met de regels omtrent de Interne Markt en in het bijzonder met de vrije-vestigingsregels, het Europees aanbesteden en de regels omtrent de staatssteun. Daarnaast heeft de dienst te maken met uitgangspunten en voorschriften van het Europese Milieu- en Landbouwbeleid en de handhaving van de desbetreffende regelgeving. Onder het Milieubeleid zijn voor de dienst met name de volgende kwesties van belang: de Vogel- en Habitatrichtlijn (met oog voor de consequenties van in het bijzonder artikel 6), de MER, de Kaderrichtlijn Water, de plattelandsontwikkeling, het bossenbeleid, de biodiversiteit, de milieunetwerken van de TEN's en de status en reikwijdte van het Europees Ruimtelijke Ordeningsperspectief (EROP). Daarnaast zijn van belang de hoofdstukken duurzame land- & bosbouw en veranderingen van biodiversiteit in het O&O-programma en de grondgebonden kant van het Toerismebeleid en dat met betrekking tot het Cultureel Erfgoed.

Voorts heeft men te maken met de groene kant van de structuurfondsen en de actieprogramma's op bovengenoemde terreinen.

- De sector RSO heeft in verplichtende zin te maken met de milieuwetgeving die voor de streekplannen in de ruimtelijke ordening van belang is, met de regels omtrent staatssteun en met de regels die voor het uitvoeren van Europese programma's gelden. In niet-wettelijk-verplichtende zin heeft zij te maken met het EROP en met de uitgangspunten van het herstructureringsgedeelte van het Industriebeleid en met het Europese energiebeleid.
- De sector RGO heeft in verplichtende zin te maken met de milieuwetgeving die voor de gemeentelijke plannen in de ruimtelijke ordening van belang is, en dan vooral met de MER, de Vogel- en de Habitatrichtlijn. Daarnaast heeft de sector te maken met de regels omtrent staatssteun. In niet-wettelijk-verplichtende zin heeft zij te maken met het EROP.
- De sector RWS heeft mogelijk in verplichtende zin te maken met staatssteun in relatie tot grondkosten, vernieuwing volkshuisvesting of subsidiëring van corporaties en voorts met de vrij verkeer- en vrije vestigingsregels in verband met de regulering van woonruimte. Daarnaast heeft de sector te maken met de verplichtingen die het Europees milieubeleid aan de ruimtelijke ordening oplegt en met de regels die omtrent Europese subsidies gelden. In niet-wettelijk-verplichtende zin heeft de sector te maken met het Europees Asielbeleid in wording en met het onderdeel 'stad van morgen en het culturele erfgoed' in het O & O-programma.

- De sector RNL heeft in verplichtende zin te maken met de regels die het Europese milieubeleid voor duurzaam natuurbeleid, met plattelandsontwikkeling, de instandhouding van de biodiversiteit en het mestbeleid stelt. De sector heeft in niet-wettelijk-verplichtende zin te maken met het bosbouwbeleid en het betreffende hoofdstuk in Agenda 2000, alsmede met de duurzame bosbouw in het O & O-programma.
- De sector RER heeft op grond van haar beleidstaak hetzij verplichtend, hetzij niet-verplichtend te maken met de uitgangspunten van het Europese milieubeleid, het bosbeleid en voorts met al die wet- en regelgeving die op grond daarvan voor haar planning en handhaving van belang is. Deze ligt vooral op het terrein van de biodiversiteit, de Habitat- en Vogelrichtlijngebieden.
- De sector ROL heeft in verplichtende zin te maken met de bepalingen voor het Gemeenschappelijk landbouwbeleid, de groene milieuregels en de richtsnoeren en regels voor de structuurfondsen en Communautaire Initiatieven. Daarnaast heeft de sector te maken met de voorschriften van die Europese plattelandsprogramma's waarvoor zij verantwoordelijk is of waaraan zij deelneemt.
- De sector RRE heeft in niet-verplichtende zin te maken met de uitgangspunten en doelstellingen van het Cultuur- Toerismebeleid en de desbetreffende actieprogramma's.

3.2.2 De Dienst WEM

In algemene zin heeft de Dienst WEM te maken met de bepalingen van de Interne Markt omtrent het Europees aanbesteden en de vragen, die daaromtrent nog bij de Provincie leven, anderzijds met de richtsnoeren voor milieusteun. Daarnaast heeft de dienst te maken met de algemene beginselen van de Europese Milieuwetgeving op het gebied van Waterbeheer en -bescherming, met beheer en rationeel gebruik van milieu en natuurlijke hulpbronnen en met afvalbeheer & schone technologie.

- De sector MST heeft in niet verplichtende zin te maken met alle Europese beleidsterreinen die van invloed zijn op de beleidsontwikkeling op het gebied van de milieu- en waterdoelstellingen.
- De sector MGB heeft in verplichtende zin te maken met de beginselen van plattelandsontwikkeling en waterbeheer en met name de ontwikkeling van de duurzaamheidsopvattingen daarbij en met de regels van de Europese struc-

tuurfondsen. In niet-verplichtende zin is het EROP van belang, evenals het onderdeel duurzaam waterbeheer en waterkwaliteit in het O & O-programma.

- De sector MSM heeft in niet-verplichtende zin te maken met de algemene beginselen van duurzaamheid uit het milieubeleid en het regionaal beleid en het betreffende gedeelte in het O & O-programma.
- De sector MWA heeft in verplichtende zin hoofdzakelijk te maken met de Kaderrichtlijn Water en in voorkomende gevallen zaken als de Vogel- en Habitatrichtlijn (artikel 6!) en de MER.
- De sector MBA heeft in verplichtende zin te maken met het Europees afvalstoffenbeleid en in het bijzonder met de Eural. In niet-verplichtende zin heeft de sector te maken met het beleid omtrent alternatieve energiebronnen en het energiehoofdstuk in het O & O-programma.
- De sector MBS heeft in verplichtende zin te maken met het Europees afvalstoffenbeleid, in het bijzonder met de Eural, en met de richtsnoeren voor milieusteen.
- De sector MMV heeft in verplichtende zin te maken met de Kaderrichtlijn water, de Nitraatrichtlijn en in het bijzonder de normen voor waterkwaliteit en veiligheid. Daarnaast heeft de sector eventueel te maken met de milieurichtlijnen die betrekking hebben op de uitvoerende werkzaamheden. In niet-verplichtende zin heeft de sector eventueel te maken met het bepaalde omtrent vervoer over de binnenwateren of de douanebepalingen in verband met de binnenwateren).
- De sector MBG heeft in verplichtende zin te maken met het Europees afvalstoffenbeleid, in het bijzonder met de Eural en met de regels omtrent waterkwaliteit en MER. In niet-verplichtende zin heeft de sector met het rationeel gebruik van energie en energiebesparing te maken.
- De sector MKT heeft in verplichtende zin te maken met het Europees afvalstoffenbeleid, in het bijzonder met de Eural en met de regels omtrent waterkwaliteit en MER.
- De sector MMO heeft in niet verplichtende zin te maken met die Europese wet- en regelgeving die doorwerkt in het AWB, voorzover van betrekking op de beroepsprocedures.

3.2.3 De Dienst WVV

De Dienst WVV heeft in algemene zin te maken met de verplichtingen, welke voortvloeien uit de regels met betrekking tot de Interne Markt, en dan in het bijzonder het Europees aanbesteden van werken, leveringen en diensten en die op het terrein van de staatssteun.

Voorts heeft de dienst te maken met wet- en regelgeving op milieugebied die op beleid en uitvoering van het werk van de dienst van toepassing zijn. Het gaat daarbij vooral om de MER. Tenslotte heeft de dienst globaal te maken met de afspraken die in Europees verband ten aanzien van de TEN's gemaakt zijn.

Daarnaast heeft de dienst te maken met het Europees O&O-beleid, het vervoersbeleid, met name op het stuk van duurzame mobiliteit, geïntegreerd vervoer, en de interoperabiliteitsrichtlijn, evenals met het Groenboek en werkprogramma Openbaar vervoer, het Witboek Vervoer, de infra-structurele kant van het regionaal beleid en met de verkeersveiligheid.

- De sector VBV heeft in niet-verplichtende zin te maken met het aspect Duurzame mobiliteit en intermodaliteit in het O&O-beleid, met de uitgangspunten van duurzame mobiliteit, geïntegreerd vervoer en met de HSL als TEN-onderdeel. Daarnaast met de interoperabiliteitsrichtlijn en het Witboek Vervoer.
- De sector VPO heeft in niet-verplichtende zin te maken met het Europees vervoersbeleid, de uitgangspunten omtrent de verkeersveiligheid en het duurzame-mobiliteitsonderdeel in het O & O-programma.
- De sector VAW heeft te maken met de Europese verplichtingen die op het aanleggen van nieuwe wegen betrekking hebben, zoals de MER en eventueel de Vogel- en Habitat- (artikel 6!)richtlijnen.
- De sector VIW heeft verplichtend te maken met de algemene regels van het Europees milieubeleid die op duurzaam beheer en onderhoud van de provinciale wegen van toepassing zijn, met name in relatie tot verontreiniging, hinder en rationeel ruimtegebruik.
- De sector ROV heeft in algemeen verplichtende zin te maken met de uitgangspunten met betrekking tot veilig verkeer en vervoer en de geldende regels daaromtrent.

3.2.4 De Dienst WEB

De Dienst WEB heeft in algemene zin te maken met de Interne Markregels, in het bijzonder de bepalingen omtrent Staatssteun en Europees aanbesteden van leveringen en diensten en datgene, waarvan in de inleiding van dit hoofdstuk al sprake was.

Daarnaast heeft de dienst te maken met de welzijnskant van het Sociaal Beleid en het Volksgezondheidsbeleid, met de jeugdkant van het Regionaal-, Werkgelegenheids-, Volksgezondheids-, Consumenten- en Onderwijsbeleid en het Witboek Jeugd, met de economische kant van het Regionaal Beleid, het Industriebeleid, het MKB-beleid, Toerismebeleid, het Werkgelegenheidsbeleid en het Energiebeleid. Bovendien dient men rekening te houden met het in het kader van het Consumentenbeleid bepaalde omtrent de blootstelling aan elektromagnetische velden.

- De sector WZJ heeft in niet-wettelijk-verplichtende zin te maken met de welzijnskant van het Sociaal Beleid en het Volksgezondheidsbeleid en met de jeugdkant van het Regionaal-, Werkgelegenheids-, Volksgezondheids-, Consumenten- en Onderwijsbeleid. Programma's op het gebied van volksgezondheid, de niet juridische kant van het drugsbeleid, gehandicaptenbeleid, vrijwilligerswerk, en vergrijzing als Equal, Leonardo, Socrates en Daphne en het Witboek Jeugd. In verplichtende zin heeft zij te maken met de Interne Marktregelgeving ten aanzien van verzekeringen en mogelijkterwijs met marktwerking in de zorg.
- De sector WMO heeft in niet-wettelijk-verplichtende zin te maken met het Cultuurbeleid, Media- en AV-beleid, Sportbeleid, Minderheden- en Jeugdbeleid en met de Culturele- en Jeugdaspecten van het Toerismebeleid van de Unie. Datzelfde geldt voor de programma's Cultuur 2000, Leonardo en Socrates.
- De sector WEZ heeft uiteraard te maken met Europese Zaken in het algemeen. Daarnaast heeft zij te maken met economische kant van het Werkgelegenheidsbeleid, het Regionaal Beleid, in het bijzonder de Structuurfondsen, het Industriebeleid, het MKB-beleid, het Toerismebeleid, het Werkgelegenheidsbeleid, het Technologiebeleid en het Energiebeleid, en eventueel met het hoofdstuk overslag van het Vervoersbeleid. De sector heeft ook in algemene zin te maken met de Europese programma's op deze terreinen en in verplichtende zin met de regels van die programma's waaraan vanuit deze sector deelgenomen wordt.
- De sector WBT heeft te maken met de doorwerking van het Europees recht in de AWB, met de afspraken omtrent het Energiebeleid in de Unie, de opvattin-

gen omtrent PP-samenwerking en eventueel met die verplichtingen die samenhangen met het financieel toezicht op de lokale overheden of de middelen, die in het BRU omgaan.

3.2.5 De Dienst PSD

In algemene zin heeft de dienst PSD te maken met de Interne Marktregels -in het bijzonder met het Europees aanbesteden en wat daarover reeds opgemerkt is, met het Werkgelegenheidsbeleid, Sociaal Beleid, O&O, Burgerschap en Bescherming van Persoonsgegevens.

- De sectoren PIN en PIT hebben in niet-wettelijk-verplichtende zin te maken met het onderdeel 'gebruikersvriendelijke informatiemaatschappij' uit het Vijfde O&O-Kaderprogramma en het technologie/telecommunicatiebeleid in het algemeen.
- De sector PFD heeft in verplichtende zin te maken met het Europees aanbesteden van leveringen en diensten, aangezien dit de sector is van waaruit leveringen aanbesteed worden en algemene aanbestedingsdocumentatie wordt bijgehouden.
- De sector PDR heeft in verplichtende zin te maken met de Europese regelingen ten aanzien van privacy en persoonsgegevens.
- De sector PGI heeft in niet-wettelijk-verplichtende zin te maken met de onderdelen beheer van biologische hulpbronnen, concurrerende en duurzame groei, energie, milieu en duurzame ontwikkeling uit het Vijfde O&O Kaderprogramma.
- De sector PAV heeft in verplichtende zin te maken met Europese privacy- en persoonsgegevensregelingen alsmede met de financiële en administratieve regelingen ten aanzien van aanbesteden, staatssteun en subsidies. Mogelijkerwijs heeft de sector ook van doen met zekere comptabiliteitsvoorschriften, BTW-compensatie en fiscale zaken.
- De sector PPD heeft in verplichtende zin te maken met de Europese sociale en werkgelegenheidsrichtlijnen en in niet-wettelijk-verplichtende zin met de algemene uitgangspunten van het Sociaal- en Werkgelegenheidsbeleid en de daaruit voortkomende Actieprogramma's.

4 DE UITDAGINGEN

4.1 ALGEMEEN

De gesprekken met de directeurs van de verschillende provinciale diensten en de sectorhoofden binnen die diensten verschaffen een tamelijk eenduidig beeld van de plaats die Europa op dit moment inneemt bij het dagelijks werk in de provincie Utrecht. Te constateren valt dat de meeste medewerkers zich bewust zijn van het feit dat de Europese Unie bestaat, dat zij steeds groter en belangrijker wordt en dat zij rechtstreeks of onrechtstreeks steeds meer ingrijpt in het werkveld van betrokkenen. Ook is duidelijk dat provinciale medewerkers van mening zijn dat zij beter op de hoogte dienen te zijn, niet alleen voor hun directe werk maar ook om hun taken ten opzichte van de gemeenten beter te kunnen uitvoeren. Het valt op dat er een zekere onrust en gevoelens van onzekerheid omtrent het kennen van de Europese regels, hun werkingssfeer en de juiste toepassing ervan zijn ontstaan. Toch heeft dat nog niet tot een systematische en gestructureerde aanpak geleid van datgene wat dagelijks uit Europa op ons afkomt. Geconfronteerd met Europese plannen, richtlijnen, verordeningen, jurisprudentie of andere regels worden die zo goed en zo kwaad als het gaat verwerkt, maar de Provincie zoekt de confrontatie niet.

4.2 HUIDIGE ORGANISATIE VAN HET EUROPESE ELEMENT

Alle kwesties die de Europese Unie in algemene zin betreffen vallen bestuurlijk onder de portefeuillehouder Europese Zaken. Ambtelijk wordt zij permanent terzijde gestaan door een Kerngroep Europa en tijdelijk door een Stuurgroep Europa.

De Stuurgroep Europa is als klankbord en begeleiding voor de duur van het onderhavige project ingesteld. Voorzitter is de griffier, leden zijn de directeur WEB, het sectorhoofd WEZ, de coördinator Europese Zaken als secretaris en een van de voorlichters WEB.

De Kerngroep Europa, waarvan samenstelling en werkwijze het afgelopen jaar vernieuwd zijn, heeft als missie ertoe bij te dragen dat het bestuur en de diensten hun taken en verantwoordelijkheden met betrekking tot Europa waarmaken. Zij heeft een ondersteunende, adviserende en faciliterende taak en bestaat uit geëngageerde en ter zake kundige leden uit de diverse vakdiensten op minimaal het niveau van strategisch beleidsadviseur.

Op concernniveau werkt een secretaris Europese zaken binnen BMS.

Binnen de dienst WEB houdt alleen de sector WEZ zich strategisch en organisatorisch bezig met Europese kwesties. De dienst heeft enkele medewerkers die zich (gedeeltelijk) met de uitvoering van Europese programma's bezig houden. De dienst heeft een adviseur Europese Zaken en een beperkte algemene- en beleidsinformatie-functie in de vorm van de coördinator Europese Zaken.

De dienst WEM heeft een strategisch beleidsadviseur die halftijds een provinciale en halftijds een interprovinciale 'Europese' functie vervult. Dit is tevens een beperkte beleids- en juridische informatiefunctie. Deze strategische post is de enige 'Europese' functie binnen WEM.

De dienst PSD heeft sinds kort een inkoper die speciaal met Europees aanbesteden is belast en voorlopig voor één jaar in dienst is. Deze inkoper heeft een beperkte informatiefunctie ten opzichte van hoofdzakelijk de sectoren binnen de eigen dienst.

De dienst REG heeft op dienstniveau een officieuze juridische informatiefunctie met betrekking tot Europese Zaken. Binnen REG werken verschillende sectormedewerkers aan het opstellen en uitvoeren van (delen van) Europese subsidieprogramma's als POP, D2-ruraal en LEADER+ en aan de juridische begeleiding van de REG-producten.

Bij de dienst WVV is binnen de sector VBV een medewerkster belast met Europese Zaken.

4.3 RESULTAAT VAN DE GESPREKKENRONDE

Bij het doorlichten van de Provincie in verband met het Europa-proof maken van de organisatie springen een aantal zaken in het oog.

- Allereerst valt op dat de meeste sectorhoofden en directeuren zich *bewust zijn van het feit dat Europa bestaat* en dat het in toenemende mate rechtstreeks of onrechtstreeks van invloed is op hun werkveld. De mate waarin sectorhoofden en directeuren een eventuele Europese zeggenschap over/bemoeienis met hun terrein overzien verschilt echter van persoon tot persoon en is niet functiegebonden. Deze leidinggevendenden realiseren zich dat hun werkwijze zich aan deze veranderende situatie zal moeten aanpassen. Zij lijken ook bereid om daartoe het

nodige te ondernemen, gesteld dat daartoe formatietechnische en/of financiële oplossingen gevonden kunnen worden.

- De *kennis* van Europese wet- en regelgeving en jurisprudentie, subsidieprogramma's en voorgenomen beleid is bij de meeste sectorhoofden beperkt en ook fragmentarisch. Bovendien is de kennis met betrekking tot Europese kwesties zoals bijvoorbeeld die milieurichtlijnen die speciaal voor Utrecht van belang zijn, de reikwijdte van het begrip staatssteun of het Europees aanbesteden versnipperd over de sectoren. Dit overigens voor zover dát deze kennis aanwezig is. Het lijkt zo te zijn dat de reorganisatie van het provinciale apparaat aan deze versnippering nog extra heeft bijgedragen.
In de provincie Utrecht is geen speciale juridische functie aangetroffen waar het bijhouden van voor de Provincie relevante Europese wet- en regelgeving alsmede de interpretatie van de in omvang en belang toenemende jurisprudentie dienaangaande plaatsvindt.
- *Informatie* over geldende regels, mogelijke subsidies of nieuwe ontwikkelingen komt mondjesmaat, onregelmatig of niet op de werkvloer terecht:
 - Informatie komt binnen via algemene periodieken, vakbladen, collega's binnen en buiten de provincie of symposia en studiedagen.
 - Binnen REG zegt de sector RGO vooral veel kennis op te doen bij de diverse beroepsprocedures.
 - Informatie komt zelden of nooit via de IPO-adviesgroepen of vakberaden, maar ook niet vanuit het Informatiepunt Europa van IPO, VNG en Waterschappen binnen.
 - Bij de meeste sectoren komt geen of weinig informatie van het Coördinatiepunt Europa binnen. Enkele sectoren, voornamelijk binnen REG en WEM, krijgen wel regelmatig mondelinge of schriftelijke informatie.
 - Voor zover sectorhoofden door de mailings van de 'Europese Ster' (afkomstig van het Huis der Provincies) bereikt worden stellen zij dat op prijs en proberen zij van de inhoud zoveel mogelijk kennis te nemen.

De tot nu toe aangehouden werkwijze van de Kerngroep dan wel het Coördinatiepunt Europa is kennelijk niet toereikend om alle sectoren te bereiken. Kennis lijkt dan ook niet effectief gedeeld te worden; informatie blijft teveel op het verkeerde niveau hangen en wordt niet zodanig geschift en toegelicht dat met name de uitvoerende sectoren ermee uit de voeten kunnen. Daaraan is

waarschijnlijk debet dat de taak van de Kerngroep Nieuwe Stijl zich beperkt tot het kennisnemen op hoofdlijnen van beleid, wet- en regelgeving en programma's, en dat advisering en informatie zich in principe richten op het strategische niveau binnen de provincie.

Voor de uitvoerende sectoren zeggen echter wel behoefte aan tijdige informatie te hebben, omdat laattijdige informatie grote veranderingen in de planning en formatie-calculation van hun werkzaamheden met zich mee kan brengen.

- Het *Coördinatiepunt Europa* binnen de Provincie, evenals de Kerngroep, wordt door veel sectoren *niet als vraagbaak* of helpdesk *herkend*, terwijl aan een dergelijke functie wel behoefte bestaat.
- Sectorhoofden vatten hun taak als integraal manager wat betreft het *'Europa-proof'* zijn van hun voorstellen en besluiten als volgt op. Zij zijn zich bewust van het feit dat hun handtekening een garantie dient in te houden, nemen die verantwoordelijkheid 'formeel' ook op zich maar erkennen dat die 'materieel' vaak tekortschiet, omdat zijzelf of de sectormedewerkers niet over voldoende kennis of consultatiemogelijkheden beschikken om 'Europese aspecten' af te dekken. Dit overigens voor zover zij al zicht hebben op die aspecten. Opvallend genoeg antwoorden tal van sectorhoofden dat het 'echte' borgen in andere sectoren of elders in de dienst zou moeten gebeuren. Enigszins chargerend kan dienaangaande gesteld worden dat uitvoerende sectoren niet *kunnen* borgen omdat kennis en inzicht ze ontbreken en dat beleids- en strategische sectoren op grond van hun eigen taakomschrijving/opvatting niet *hoeven* te borgen.
- De *politieke en ambtelijke contacten met Brussel* zijn in de provincie Utrecht beperkt. Via de Utrechtse Gedeputeerde in het Comité van de Regio's vindt contact met andere leden van het Comité en met Europarlementariërs plaats. De beleidsmedewerker Europa uit WEB heeft op beperkte schaal ambtelijke en politieke contacten. De beleidsmedewerker WEM heeft vooral een uitgebreid ambtelijk netwerk in Brussel en in een aantal lidstaten en kandidaat-lidstaten. Hij ondersteunde tevens de Gelderse gedeputeerde in het Comité van de Regio's. De Europees inkoper in PSD heeft zijn eigen contacten meegebracht, maar heeft geen Europees netwerk. De diverse medewerkers die zich met de planning en uitvoering van Europese programma's bezighouden hebben vooral contact met hun evenknieën in andere provincies en met nationale ondersteuningsfuncties binnen Nederland.
- Voor de meeste sectorhoofden is het *'Huis der Provincies'* niet meer dan een naam. Zij hebben er geen contact mee en zien daar ook geen noodzaak toe

voor hun dagelijks handelen. Hetzelfde geldt voor het *Kantoor Regio Randstad Brussel*.

- *Contact met het Comité van de Regio's* heeft de Gedeputeerde die ook lid is van dit Comité. Zij en haar ondersteuning (de coördinator Europese Zaken) hebben tevens contact met de commissie waarin zij zitting heeft, met het Nederlandse secretariaat van het CvdR en met het CvdR-secretariaat in Brussel. Het lidmaatschap van het Comité van de Regio's is overigens niet formeel aan de provincie Utrecht verbonden.
- Omdat Utrecht geen grensprovincie is, is zij in principe geen deel van een Euregio. Utrecht onderhoudt regelmatig contact met andere provincies/landen in het kader van de *Structuurfondsen*. In de begeleidingsstructuur van een dergelijke programma's hebben de Gedeputeerde Milieu en een Statenlid op persoonlijke titel zitting.
Een apart punt van zorg is het beheer over de toekomstige *Europese stroomgebieden*, waar de rijksoverheid dreigt de provincies buiten spel te zetten.
- Het *Europees aanbesteden* kan volgens diverse gesprekspartners de toets der Europese kritiek niet doorstaan; op dit gebied lijken grote risico's te worden genomen.
Wat de belangrijkste categorieën betreft behoort het Europees aanbesteden van werken tot de normale routine; dit onderdeel lijkt dan ook goed te functioneren. Aan het juist aanbesteden van leveringen wordt inmiddels gewerkt. Daar veel aanbestedingen ten onrechte nog steeds decentraal plaatsvinden, is de gang van zaken hier evident voor verbetering vatbaar. Het aanbesteden van diensten voldoet volgens onze informanten het minst aan de geldende regels. Hoewel daarvoor soms goede argumenten aan te voeren zijn, blijft zo'n gang van zaken onwenselijk en riskant (bezwaren, stillegging, chantagepogingen, schadeclaims, goedkeuringsonthouding door de accountants).
Bij het aanbesteden wordt regelmatig van de diensten van externe adviesbureaus gebruik gemaakt, omdat daarvoor vaak zeer gespecialiseerde kennis nodig is. De verwachting van de desbetreffende sectorhoofden is dat ook bij een betere organisatie van het werk en betere kennis binnenshuis in de toekomst nog steeds, maar wellicht minder, extern advies nodig zal zijn.
- Op het terrein van de *staatssteun* hebben zich tot nog toe geen grote problemen voorgedaan, hoewel kennis van en inzicht in deze materie binnen de provincie vrij beperkt aanwezig is en dan hoofdzakelijk grondgerelateerde transacties betreft. Toch is de situatie niet risicoloos en mag er volgens de geïnterviewden niet vanuit gegaan worden dat zich ook in de toekomst geen problemen (bezwaren, stillegging, terugvorderingen) zullen voordoen. Met name is

bij een aantal sectoren niet duidelijk wanneer hiervan sprake zou kunnen zijn in geval van het 'doorsluizen' dan wel toekennen van subsidies aan woningcorporaties, zorginstellingen, recreatie- of waterschappen, vervoerders etc.

- Europese *subsidieprogramma's* zijn binnen de provincie Utrecht niet zo bekend. Toch neemt de provincie wel aan verschillende interregionale (deel) programma's of heeft zij daaraan eerder wel deelgenomen. Ondanks het feit dat in het verleden om diverse redenen wel aanvragen zijn afgewezen, bestaat er in sommige sectoren nog steeds of voor het eerst belangstelling voor Europese subsidieprogramma's. Dit geldt niet voor mogelijk gebruik van ESF-fondsen, waartegen grote weerstand bestaat. Voor het wel deelnemen aan deze programma's zijn door de sectoren verschillende redenen aangevoerd: de tendens om geen geld te laten liggen als dat niet nodig is, interesse in het deelnemen aan de programma's om nog wat extra activiteiten te kunnen ontplooiën, om nationale/internationale netwerken op te bouwen of te versterken of om meer kennis en ervaring op te doen. Inmiddels wordt wel genuanceerder over de geïnvesteerde energie en cofinanciering gedacht. Gesprekspartners geven aan een reële kosten- en batenanalyse ex-ante zeker van belang te vinden.
- Veel sectoren binnen de diensten REG, WEM en WVV hebben met *dezelfde 'grote' milieu-richtlijnen* te maken. Voor de provincie Utrecht zijn dat vooral de Kaderrichtlijn Water, de Vogelrichtlijn, de Habitatrichtlijn, de MER en de EURAL. Enkele sectoren hebben incidenteel, veel sectoren regelmatig met de Europese aanbestedingsrichtlijnen te maken. Sommige sectoren, maar waarschijnlijk meer dan nu gedacht, hebben met regelingen op het gebied van staatssteun te maken.
- Over *beleidsbeïnvloeding* wordt zeer verschillend gedacht. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen lobbyen voor het belang van Utrecht in het algemeen en lobbyen om vooral werkbare wetgeving te bevorderen en uitvoeringsproblemen te voorkomen. Uitvoerende sectoren houden zich in beginsel niet met beleidsbeïnvloeding bezig, maar rapporteren wel moeilijkheden bij de planning en uitvoering van hun werkzaamheden die –idealiter- bij tijdige lobby minder zouden zijn geweest. Strategische sectoren hebben meer oog voor nut en noodzaak van effectief lobbyen, al schatten zij de mogelijkheden daarvoor niet erg hoog in. Hetzelfde geldt voor de provinciale medewerkers op dienstniveau en de directeurs. Lobby in Brussel vanuit het Utrechtse politieke niveau komt weinig voor. Structuur- of strategieconcepten voor eventuele beleidsbeïnvloeding zijn in Utrecht nog slechts in ontwikkeling.

- Door verschillende provinciale materiedeskundigen wordt *bij- en nascholing* in verband met vooral de Europese Milieuwetgeving gevolgd. Het betreft hier overwegend het kiezen voor en deelnemen aan aanbod dat van elders gedaan wordt. Ook vanuit de Kerngroep Europa en vanuit de sector MST wordt bij- en nascholing gestimuleerd en worden medewerkers op mogelijkheden geattendeerd.

5 AANPAK, IMPLEMENTATIE EN TIJDPAD

5.1 VISIE

Net als in andere provincies kon tot voor kort de visie op de relatie met de Europese Unie samengevat worden met de woorden "geen fouten maken en geen geld laten liggen". Inmiddels is duidelijk geworden dat fouten toch gemaakt worden en dat geld soms maar beter kan blijven liggen. Ook beseft men dat de provincie zich niet meer kan verschuilen achter de centrale overheid, maar zelf de geboden en verboden van het Europees recht moet nakomen. Fouten die daarbij nodeloos worden gemaakt kunnen meer tijd en geld gaan kosten dan gedacht.

Algemeen wordt nu wel onderschreven dat de provincie zich actief en zelfstandig dient op te stellen in haar relatie tot de Europese wetgever en daarbij op grond van een gestructureerde werkwijze bij alle aspecten van haar werkzaamheden het Europees perspectief dient te integreren. Alleen op die manier kan de provincie Utrecht 'Europa-proof' worden; het uiteindelijke doel van het veranderingsproces. Hoofdstuk vier van dit actieprogramma vormt daarvoor een eerste aanzet. Het laat duidelijk zien dat het van groot belang is om het Europese aspect te integreren op het niveau van de provinciale sectoren en alleen datgene wat niet op een lager niveau gedaan kan worden op een hoger niveau onder te brengen.

5.2 DRAAGVLAK

Hoezeer men zich ook bewust is van het belangrijker wordend Europa, toch is, om vanuit de huidige situatie naar een 'Europees gezien' meest wenselijke te komen, een voldoende breed draagvlak nodig. Zo'n draagvlak is op dit moment nog niet vanzelfsprekend. Om het tot stand te brengen zijn ook bij individuele medewerkers een mate van kennis en inzicht nodig, waarin alleen door een aantal veranderingen in de bestuurlijke organisatie en werkwijzen voorzien kan worden. Dat vereist in ieder geval daadkracht bij de meest verantwoordelijken, een sterkere bestuurlijke aansturing dan totnogtoe bij Europese zaken gebruikelijk was en een krachtige bestuurlijke en ambtelijke steun op het hoogste niveau.

Daarnaast is op dit moment een hogere prioriteit voor Europese zaken en daarmee een herkenbare personele en budgettaire inzet gewenst. Deze inzet zal naar verwachting grotendeels door enige herziening/herschikking van de bestaande inzet tot stand kunnen komen.

Tenslotte zullen de verantwoordelijkheid voor enerzijds het veranderingsproces, anderzijds het leveren van een op Europese aspecten getoetste productie duidelijk aan personen/functies toegewezen moeten worden.

5.3 AANPAK

Voor de cultuuromslag die het integreren van het Europese aspect in het dagelijks werk vereist en het veranderingsproces dat de provincie daarvoor in gang zal moeten zetten zijn stappen nodig op een drietal hierna gepresenteerde actiegebieden: acties namelijk op het terrein van organisatie, informatie en uitvoering.

De ene verandering zal daarbij wat sneller tot stand kunnen komen dan de andere, maar in alle gevallen geldt dat het proces van toewerken naar de nieuwe situatie en het implementeren van de te maken afspraken en deelplannen het nodige draagvlak voor verdere uitvoering zal moeten genereren.

5.4 DRIE ACTIEGEBIEDEN

De in dit rapport bepleite aanpak beoogt de cultuuromslag te bewerkstelligen die zorgt dat medewerkers bij alle dagelijkse werkzaamheden rekening gaan houden met de Europese Unie als vierde bestuurslaag en stilaan gaan inzien dat de Europese eenwording, of die eenwording nu veel, weinig of geen juridische verplichtingen voor hun beleidsterrein met zich meebrengt, een belangrijk proces is dat interesse en bemoeienis van alle betrokkenen verdient.

5.4.1 ORGANISATIE

Om de relatie met de Europese Unie adequaat vorm te geven zijn een aantal tijdelijke dan wel permanente veranderingen nodig. Algemeen geldt dat kennis, inzicht, vaardigheden en formatie dáár terecht moeten komen waar zij het meest zinvol ingezet kunnen worden. In de praktijk zal dat enige centralisatie maar veel meer decentralisatie inhouden. Wanneer bovendien het Europa-proof maken van de provincie Utrecht niet slechts een papieren operatie wil blijven of door onduidelijkheid omtrent verantwoordelijkheden en resultaatverplichtingen wil verzan- den zal er helderheid omtrent ambtelijke en bestuurlijke verantwoordelijkheid voor het veranderingsproces en de gewenste uitkomsten moeten zijn. Bestuurlijk ligt op dit moment de verantwoordelijkheid bij de Gedeputeerde Europese Zaken, ambtelijk ligt deze verantwoordelijkheid bij de Griffier. Om dezen in staat te stellen leiding te geven aan het veranderingsproces stellen wij de volgende acties voor:

5.4.1.a Het aanstellen van een projectleider/ster Europa.

Op dit moment heeft de provincie geen specifieke functie van waaruit de dagelijkse gang van zaken bij het veranderingsproces gepland, begeleid, geëvalueerd en

zo nodig bijgestuurd kan worden. Daartoe wordt een projectleider Europa aangesteld die de dagelijkse leiding heeft. Deze projectleider vormt onderdeel van de griffie-staf en rapporteert ook aan de Griffier. Met de dagelijkse aansturing is derhalve de Griffier belast, waarbij de stuurgroep Europa als project-begeleidingsteam fungeert.

De projectleider stelt een plan van aanpak op voor de in dit hoofdstuk genoemde actiepunten en overlegt daarbij met de Kerngroep Europa als de eerstaangewezen inhoudelijk-deskundigen. Het plan wordt ter beoordeling voorgelegd aan de Stuurgroep Europa als project-begeleidingsteam. Op grond van het plan van aanpak formuleert de projectleider aanspraken op capaciteit en inzet van de voor het welslagen van het project nodige personen en sluit hiervoor ook overeenkomsten hun superieuren. Dit zullen in de praktijk hoofdzakelijk de sectorhoofden en in enkele gevallen directeurs of anderen zijn.

5.4.1.b Voorzien in Europeesrechtelijke expertise op dienst- of concern-niveau

Naast de specifieke Europese deskundigheid binnen de sectoren blijkt een zekere centrale of zelfs externe expertise op hoog niveau vereist. Deze deskundigheid is reeds van belang gebleken voor diverse beleidsvoorstellen met een Europese component, voor projecten met grote financiële implicaties, bij Europees-gezien ingewikkelde juridische kwesties en voor het bijhouden van nieuwe jurisprudentie. De sectoren die hier regelmatig dan wel incidenteel lacunes ervaren dienen naast de eigen deskundigen in voorkomende gevallen een beroep op deskundigen op dienst- dan wel concern-niveau te kunnen doen. Idealiter worden deze functies tegelijkertijd in de vast te stellen algemeen-juridische functie van het concern geïntegreerd. Voor de helderheid in de verhoudingen is het overigens niet gewenst dat medewerkers zowel voor een sector als voor een dienst of voor het hele concern werken. Ditzelfde geldt mutatis mutandis voor het in dienst zijn van externe organisaties. Wel is het van belang om vast te stellen dat deze deskundigheid, die mogelijk al in sectoren of diensten aanwezig is, niet noodzakelijkerwijs full-time 'Europese' bezigheden behoeven in te houden. Zij worden bij voorkeur geïntegreerd in een bredere juridische ondersteuningsfunctie, om te voorkomen dat het 'Europese' los gezien gaat worden van nationale of omgezette wetgeving. Deze centrale ondersteuningsfunctie laat overigens onverlet dat periodiek een beroep op externe expertise gedaan zal moeten worden.

5.4.1.c Het instellen van een bescheiden documentaire voorziening

Binnen de provincie is een plaats nodig die als centrale plaats van binnenkomst en als 'clearing house' voor informatie fungeert en medewerkers faciliteert. In de noodzakelijke algemene en specifieke documentatie wordt voorzien door in de centrale bibliotheek een klein documentatiecentrum met een aantal elektronische werkplekken te vestigen. Deze werkplekken zijn enerzijds van belang in geval medewerkers toegang behoeven tot databases waarvoor speciale voorwaarden gelden, anderzijds omdat ze ook Statenleden op deze wijze toegang tot Europese informatie bieden.

Er worden in ieder geval opgenomen: een collectie standaardwerken zoals de Europese Verdragen, het Publikatieblad, de Europese Almanak, de RegR-wijzer, een aantal standaardoverzichten van beleid en regelgeving en nader te bepalen Europese periodieken en nieuwsbulletins, zowel in elektronische als in hard-copyvorm. Als elektronische voorzieningen wordt de provincie geabonneerd op de meest voor de hand liggende of nuttige on-lineservices en wordt een lijst/startpagina met Internet-adressen, die leiden naar de Europaserver, de afzonderlijke instellingen, de meest voor de hand liggende Europese bronnen en andere relevante sites ontwikkeld. Dit alles zo mogelijk geïntegreerd in het onder 5.4.2 (informatiebeleid) genoemde. Aanbevolen wordt voor het opstellen van calculaties en plannen, evenals voor de uitvoering van deze omschakeling een beroep te doen op stagiaires van bibliotheek- en documentatieopleidingen.

5.4.1.d De verschillende 'Europese' functies en werkzaamheden binnen de Provincie Utrecht herzien

Binnen de provincie is reeds een aanvang gemaakt met het inventariseren van de ambtelijke en bestuurlijke inzet op Europese Zaken en de mogelijke opbrengst van die formatie en/of inspanningen. Het is van belang om alles wat binnen de provincie onder de noemer 'Europa' gebeurt –bijhouden van vakliteratuur en nieuwe ontwikkelingen, inhuren van advies en ondersteuning, deskundigheidsbevordering, werkbezoeken, studiereizen, vergaderingen en symposia, deelname aan netwerken en overleggen, de inzet van personen en zeker ook de inzet ten behoeve van het Comité van de Regio's- tegen het licht te houden en een kostenbatenanalyse van deze inzet te maken. De projectleider Europa coördineert de inventarisatie en maakt op grond van een evaluatie in samenspraak met de Kerngroep Europa een nieuw plan van inzet, dat vervolgens aan de stuurgroep Europa wordt voorgelegd.

5.4.1.e De Europese informatie- en garantieverantwoordelijkheid structureel

toewijzen aan functionarissen en werkgebieden per sector of dienst

De diensten en sectoren stellen vast wat het integreren van Europese wet- en regelgeving voor de jaarplanning op dienst- of sectorniveau en voor individuele werkplannen betekent in termen van verplichtingen, verantwoordelijkheden, tijdsbeslag en eventueel formatie. De sectorhoofden geven vervolgens in de jaarplannen aan tot welke herziening van de inzet van middelen en van personele inzet deze integratie leidt en rapporteren over de resultaten van de 'Europese inzet' aan het einde van ieder jaar.

5.4.1.f Het herzien van overlegverbanden; het systematiseren van het agenderen en afhandelen van Europese kwesties

Op dit moment neemt de provincie Utrecht formeel en informeel, op bestuurlijk en op ambtelijk niveau, deel aan diverse overlegverbanden (BRU, IPO, Interregionaal overleg, Comité van de Regio's etc.) waar Europa aan de orde is dan wel zou moeten zijn. De projectleider maakt een overzicht van deze overleggen en zal in overleg met de Kerngroep Europa vaststellen waarom, bij welke overlegverbanden en door welke functionele eenheden binnenshuis of buitenshuis Europese kwesties –eventueel als tijdelijk of incidenteel agendapunt- geagendeerd moeten worden. Daarbij wordt vooral beoogd dat Europese Zaken ook agenda-technisch geïntegreerd worden en wordt vermeden dat zij in aparte gremia door 'deskundigen' besproken worden, in plaats van door diegenen die er direct mee te maken hebben.

5.4.1.g Het bestuurlijk onderbrengen van vakinhoudelijke Europese wet- en regelgeving, subsidies en beleid, naar gelang van het onderwerp, bij de verschillende beleidsp portefeuilles en het onderbrengen van de coördinatie van Europese Zaken, van het institutionele debat en van de relaties met mede-overheden en hun servicepunten bij de huidige portefeuille Europese Zaken

Op dit moment is veel wat Europa aangaat bij de portefeuille Europese Zaken ondergebracht. De ambtelijke integratie van Europese Zaken in de diverse sectoren en diensten die nu in gang gezet wordt dient echter ook een bestuurlijke pendant te krijgen. Daartoe worden ook gedeputeerden enerzijds gebriefd en waar nodig bijgeschoold door middel van de betreffende sectoroverzichten en wordt anderzijds informatie omtrent nieuwe ontwikkelingen op hun beleidsterreinen door de sectorhoofden via hun directeuren naar hen doorgeleid.

Kwesties die bestuurlijk gezien tot de portefeuille Europese Zaken (blijven) behoren zijn in ieder geval de algemene coördinatie Europese Zaken zoals het Institutionele Debat, het daarmee samenhangende witboek 'European Governance' en de positie van het Comité van de Regio's in het samenspel van de Instellingen. Daarnaast behoren tot deze portefeuille de verhouding tot IPO/VNG en hun Europees informatiepunt, het toekomstige Kenniscentrum en de verhouding tussen Provincie en de Ministeries wat Europese aangelegenheden betreft in het algemeen, zeker zolang deze verhouding kennelijk verduidelijking en herformulering behoeft.

5.4.2 INFORMATIE

Adequaat geïnformeerd zijn is een eerste vereiste voor een resultaatgericht, integraal werken in teamverband op alle niveau's binnen de organisatie. Het Kenniscentrum Europees Recht en Decentrale Overheden zal naar verwachting in de toekomst gaan voorzien in een belangrijke informatiefunctie. Daarnaast kan het netwerk waarop het Kenniscentrum zich zal baseren voor (extra) informatie zorgen. Het Europa-proof-traject van de provincie zal afgestemd moeten worden met de werkzaamheden van het Kenniscentrum, zodat dit een goede rol kan vervullen en geen verdubbeling plaatsvindt.

Het is daarnaast van belang om alle voorlichting, vorming, scholing, werkbezoeken en reizen in dit kader zorgvuldig te plannen en op de doelgroepen toe te snijden. Bijeenkomsten zouden om onnodig tijdverlies te voorkomen zoveel mogelijk in huis, maar uiteraard wel met een presentieverplichting, moeten plaatsvinden. Studiereizen en werkbezoeken dienen een duidelijke meerwaarde te leveren. Deze onderdelen van de scholing worden in overleg met de medewerkers van het Huis der Provincies georganiseerd. Hoewel deze bezoeken soms als 'fringe benefit' opgevat worden, blijken zij voor het gaan 'leven' van de Europese Unie en haar functioneren wel degelijk vrucht af te werpen. Voor dit alles zijn de volgende acties nodig:

- 5.4.2.a Het bevorderen van *algemene* kennis en inzicht m.b.t. de EU bij alle sector-medewerkers door het volgen van een algemene leergang Europa, een algemene leergang Europees recht en het deelnemen aan workshops en werkbezoeken

Over algemene kennis en inzicht met betrekking tot "Europa" dienen behalve alle sectorhoofden ook een groot aantal sectormedewerkers te beschikken. Het betreft hier in wezen een inhaalslag. De programma's die voor hen opgesteld worden dienen dan ook geen vrijblijvend karakter te dragen. De nodige kennis kan langs verschillende wegen verkregen worden. De projectleider Europa dient in overleg met de Kerngroep Europa een programma op te stellen voor het houden van

workshops of andersoortige bijeenkomsten met een aansprekend karakter en voor standaardbezoeken aan de Brusselse instellingen die het 'geleerde' inzichtelijk maken. Bij de bijeenkomsten en bezoeken wordt in de mate van het mogelijke rekening gehouden met de informatiebehoefte van de sectormedewerkers. Daarnaast worden ook aan de sectoren standaardinformatiebronnen als de Europese Almanak, de RegR-Wijzer en andere bronnen, evenals schriftelijke of elektronische publicaties via de Informatiedienst beschikbaar gesteld. Tenslotte verdient het aanbeveling om via de voorlichtingsdienst FAQs met betrekking tot Europese Zaken bij medewerkers in te zamelen en op een voor een breed publiek begrijpelijke wijze te (laten) beantwoorden en toegankelijk te maken.

- 5.4.2.b Het bevorderen van *specifieke* kennis en inzicht bij materiedeskundigen in de sectoren door bijvoorbeeld het volgen van cursussen op maat en door het deelnemen aan op specifieke onderwerpen toegespitste workshops en werkbezoeken

Specifieke kennis en inzicht met betrekking tot 'Europa' zijn belangrijk voor materiedeskundigen die regelmatig met bepaalde aspecten van Europees beleid en regelgeving worden geconfronteerd en voor diegenen, die met het uitvoeren van Europese regelingen belast zijn. Ook zonder nadere inventarisatie blijkt overigens de behoefte aan bijscholing op het gebied van enerzijds de interne markt (de vier vrijheden), aanbestedingen en toezicht op staatssteun en anderzijds op de belangrijkste milieurichtlijnen en subsidieregelingen al aanzienlijk.

In overleg met henzelf en de sectorhoofden stelt de projectleider Europa een programma van op hun behoeften toegesneden cursussen, workshops en werkbezoeken. Ook hier betreft het in feite een inhaalslag en ook hier dienen deze activiteiten geen vrijblijvend karakter te dragen. Voor deze activiteiten in zal wellicht vaker een beroep op externe deskundigen en cursus-aanbiedingen gedaan moeten worden.

Daarnaast dienen deze uitvoerders en materiedeskundigen te kunnen beschikken over een corpus aan checklists en -formats op hun eigen werkterrein en aan de verbetering daarvan te kunnen meewerken. Tenslotte dienen ook zij over de nodige hard-copies dan wel elektronische informatiebronnen te kunnen beschikken. De projectleider Europa en de sectorhoofden inventariseren ook hier de behoeften en maken voor deze elementen in overleg met relevante deskundigen een opzet en uitvoeringsplan.

- 5.4.2.c Het inzetten van PSD-sectoren als PIN, PIT en PDR bij het opzetten van een systeem voor het beheren van Europese informatie

Provinciemedewerkers blijken in de eerste plaats behoefte te hebben aan informatie die elektronisch aangeleverd wordt, in de vorm van een portaal, bookmarks, loketten in Lotus of anderszins; zij willen die informatie daarbij ook op trefwoord kunnen zoeken. De hier genoemde sectoren zijn bereid en in staat om in overleg met materiedeskundigen het opzetten/uitwerken van een Europees informatiegeheel op zich te nemen, wanneer zij daartoe duidelijke instructies ontvangen.

5.4.2.d Het informatiebeheer binnen de sectoren structureren

Iedere sector dient een plaats/functie te hebben waar de screening en distributie van nieuwe informatie over Europese wetgeving, -beleid en subsidies die het werk van de eigen sector raakt plaatsvinden en waarvandaan collega's binnen de sector op de hoogte gehouden worden. Hiertoe stellen de sectorhoofden en directeuren in overleg met de projectleider Europa vast wie deze functie waarneemt en hoe de informatiestroom dient te lopen.

5.4.2.e Het inventariseren en bestuderen van de Europese kant van het werkgebied van iedere sector

Uit de gesprekken met de diverse leidinggevendenden blijkt dat het de meeste sectoren niet duidelijk is of en in hoeverre er Europese bemoeienis met hun werkterrein bestaat. Om dit overzicht te verkrijgen worden door specifiek aan te duiden medewerkers, bij voorkeur diegenen die ook met het informeren van de collega's binnen de sector zullen worden belast, de Europese beleidsuitgangspunten en hun voorgeschiedenis, de bijbehorende wet- en regelgeving, de belangrijkste jurisprudentie en relevante subsidieprogramma's (zie bijlagen) geïnventariseerd.

5.4.2.f Het vindbaar maken van gespecialiseerde Europese kennis en informatie voor zover deze niet op dienst en/of concernniveau ondergebracht wordt

Op dit moment is veel specialistische kennis met betrekking tot de Europese Unie, voorzover binnen de provincie aanwezig, versnipperd of onvindbaar. Zeker op het gebied van de vier vrijheden, staatssteun, aanbestedingen, de belangrijkste milieुरichtlijnen en de 'ins en outs' van Europese subsidieprogramma's is zoals eerder gesteld herkenbare en aanspreekbare kennis en ondersteuning op dienst- dan wel op concernniveau wenselijk. Voorzover niet reeds in de juridische functie geïntegreerd, kan zij via een 'smoelenboek' vindbaar gemaakt worden. De relevante voorlichters maken in samenspraak met de projectleider Europa en de Kerngroep

Europa een dergelijk boek op basis van de door alle diensten te inventariseren Europese deskundigheid.

5.4.2.g Het gericht inzetten van de provinciale voorlichters ten behoeve van Europese Zaken

Het regelmatig informeren van de provincie-medewerkers over het verloop van het proces van 'Europa-proof worden' en van de stappen daarin is zeer belangrijk voor met name het behouden of vergroten van het draagvlak voor deze operatie. Daarnaast zal bericht moeten worden over Europese dossiers met een provinciale invalshoek en over actuele Europese kwesties. Ook naar buiten toe kunnen de voorlichters op deze manier Utrecht positioneren als Europees-gezien bij de tijd en slagvaardig.

5.4.3 UITVOERING

Voor het integreren en verantwoord uitvoeren van alle aspecten van het dagelijkse Europese werk worden de volgende acties voorgesteld:

5.4.3.a Het vastleggen van de nodige werkzaamheden en formatie voor het EU-proof maken van de organisatie in de plancycli en deelbegrotingen van de provinciale sectoren

De diverse plannen voor het aanpakken van het beoogde veranderingsproces die onder leiding van de projectleider Europa gemaakt worden behoeven een formele verankering in de provinciale planning. Dat betekent dat sectorhoofden en directeuren de nodige werkzaamheden en formatie ook in hun eigen periodieke plannen en begrotingen dienen op te nemen.

5.4.3.b Het vastleggen van de –tijdelijke- aanspraken van de projectleider op de inzet van medewerkers en budget

Waar in de voorgestelde aanpak behalve in het aanstellen van een projectleider Europa vooralsnog niet in extra formatie wordt voorzien is het van groot belang dat de projectleider voor het uitvoeren van de te maken deelplannen op personele inzet en budget aanspraak kan maken. Hiertoe stelt hij/zij met de betreffende sectorhoofden en directeuren een overeenkomst op.

5.4.3.c Het maken van de nodige overzichten die voor het toegankelijk maken van Europese kennis en deskundigheid nuttig zijn

De projectleider Europa en de Kerngroep Europa stellen in samenspraak vast aan welke overzichten (informatiebronnen, ‘smoelenboek’, projectoverzichten, netwerken, mailinglists etc.) behoefte bestaat. De provinciale voorlichters worden belast met het maken en bijhouden van deze lijsten en overzichten.

5.4.3.d Europa-checklists en formats bestuderen en hun hantering oefenen

Per sector dienen medewerkers te weten wat de Europese wet- en regelgeving voor consequenties voor hun handelen heeft. Om deze consequenties inzichtelijk te maken worden, zo nodig met behulp van externe deskundigen, per beleidsterrein checklists uitgewerkt dan wel bestaande versies aangepast of verbeterd. Vervolgens wordt in specifieke trainingen de betekenis van de opeenvolgende stappen erin toegelicht en wordt de hantering ervan geoefend. Sectorhoofd en sectordeskundigen bepalen wie voor deze trainingen in aanmerking komen en stellen daartoe een planning op.

5.4.3.e Een juridische Europa-proofness van de GS-voorstellen invoeren

De kwaliteit van de GS-voorstellen, besluiten en verordeningen wordt in de eerste plaats op het niveau van de sector zelf beoordeeld en gewaarborgd. Voor het normale dagelijkse werk worden specifieke sectormedewerkers juridisch bijgeschoold en wordt het hanteren van de hierboven genoemde checklists aangeleerd. Voor minder eenduidige gevallen wordt de juridische expertise op dienst- of concern-niveau dan wel externe deskundigheid geconsulteerd.

5.4.3.f Het invoeren van juridische EU-proofness van alle gedelegeerde/gemandateerde besluiten

Bij alle voorstellen en besluiten wordt een Europa-toets opgenomen, zo nodig in samenwerking met externe deskundigen worden de aanzetten hiertoe verfijnd. Hoewel het opnemen van een dergelijke toets zonder verdere voorzieningen nog geen garantie voor de inhoudelijke juistheid van de gepresenteerde stukken zou zijn, is hij een nuttig instrument bij de voorbereiding ervan. Om te voorkomen dat de toets alleen cosmetische betekenis heeft wordt het gebruik periodiek geëvalueerd.

5.4.3.g Het inbedden van de Europese aanbestedingsregelgeving binnen het provinciale inkoopbeleid en een centraal meldpunt instellen

Het EU-proof zijn strekt zich ook uit over aankopen door de provincie van “werken”, “diensten” en “leveringen” die de in de EG-richtlijnen genoemde drempelbedragen te boven gaan. Een systematische toepassing van de Europese aanbestedingsregels kan leiden tot besparingen tussen de 5 en 25% per aanschaffing.

Om eenheid in het te centraliseren Europees aanbestedingsbeleid te verkrijgen stelt de Europees inkoper in overleg met de projectleider Europa en zo nodig met behulp van externe deskundigen een provinciaal aanbestedingsplan op waarin in ieder geval vermeld worden: het beheer van algemene Europese aanbestedingsinformatie, het nazien van de jaarrekeningen op dit punt, het bestuderen van de deelbegrotingen, het gebruik of de aanpassing/vervaardiging van relevante checklists en formats, het gebruik van mantelcontracten, het instellen van een meldverplichting en het opzetten van een centraal meldpunt, het bijhouden van een schaduwarechief van werken en diensten en het eventueel inzetten van externe expertise. Het plan wordt door de Stuurgroep Europa begeleid en geaccordeerd.

5.4.3.h Het inbedden van de Europese steunregelgeving binnen het provinciale steunverleningbeleid en het instellen van een centraal meldpunt

Het EU-proof zijn strekt zich ook uit over het aanmelden in “Brussel” van door/namens de provincie verleende steunmaatregelen, de zg. staatssteun.

De financiële afdeling maakt een overzicht van de als ‘steun’ op te vatten provinciale middelen, een plan voor het inventariseren van de risico’s van het gebruik van provinciale middelen en het zoveel mogelijk uitsluiten daarvan, het instellen van een centrale meldplicht en het opzetten van een centraal meldpunt. In het plan komen in ieder geval aan de orde: het begrip staatssteun, het begrip onderneming in relatie tot grondtransacties, woningcorporaties, waterschappen, recreatieschap-

pen, zorginstellingen en andere externe rechtspersonen die provinciale middelen ontvangen, het gebruik van de nodige formats en checklists en het inzetten van interne of externe expertise.

5.4.3.i De uitvoering van de diverse geplande acties binnen de sectoren/diensten rapporteren en evalueren

Teneinde controle op de uitvoering van de aan de EU gerelateerde werkzaamheden mogelijk te maken, wordt regelmatig op bureau- en afdelingsniveau gerapporteerd over de geboekte resultaten. Deze worden periodiek geëvalueerd.

5.4.3.j De financiële expertise wat betreft Europese aangelegenheden op centraal niveau up-to-date brengen

In overleg met externe deskundigen voorzien in een plan voor bijscholing op het hoogste financiële niveau. Daarbij komen in ieder geval de Europese aspecten van staatssteun, aanbesteden, bankieren, energiebeleid, het financieel toezicht op gemeenten, monitoring van de BRU-gelden, public-private constructies, BTW-compensatie, gelijke beloning, projectadministratie en comptabiliteitsregels aan de orde.

5.4.3.k Het uitvoeren van een periodieke Europa-audit om te controleren of het integreren van het werken met Europese wet- en regelgeving, subsidies en beleid daadwerkelijk plaatsvindt

Ieder beleidsvoornemen en ieder besluit tot verandering in werkwijzen moet in de regel concurreren met andere prioriteiten. Om de provinciale medewerkers 'bij de les' te houden wordt daarom een periodieke audit ingevoerd. Deze behelst het controleren van alle betrokken verantwoordelijken op specifieke, nader te bepalen, punten die voortvloeien uit het actieplan. Deze audits worden bij voorkeur door externe deskundigen uitgevoerd.

5.4.3.l Het opstellen van een algemeen strategiedocument ten behoeve van de beleidsbeïnvloeding in Brussel en het hanteren van een strategische agenda

Op dit moment staat de lobby vanuit de provincie Utrecht nog slechts in de kinderschoenen en vindt zij op verschillende niveau's plaats. Om elementen als het speelveld, de actoren, de aard en inhoud van de provinciale doelstellingen, de aangrijpingsmomenten in de diverse procedures en de voor beslissingen verantwoordelijken te identificeren wordt door de Contactfunctionaris Europa, in overleg met het Huis en het Kantoor Regio-Randstad, een globaal strategiedocument opgesteld. Daarin worden het bestuurlijke en het ambtelijke element duidelijk onderscheiden en afzonderlijk behandeld.

Daarnaast doet de Contactfunctionaris op basis van het werkprogramma van de Europese Commissie en met inachtneming van de strategische agenda van de samenwerkende provincies voorstellen voor een beredeneerde provinciale strategie-agenda en legt deze aan de relevante ambtelijke gremia en aan het College van Gedeputeerde Staten voor.

5.5 ACTIES

Schema en tijdsplan

CATEGORIE	ACTIE	DOOR	BEGELEIDING	ONDERSTEUNING	IMPLEMENTATIE
5.4.1. Organisatie					
5.4.1.a	Aanstelling projectleider Europa	GS	Griffier	Kerngroep	Vóór 1/5/2002
5.4.1.b	Europeesrechtelijke expertise op dienst- of concerniveau	GS	Griffier	Directieraad	Vóór 1/9/2002
5.4.1.c	Instellen documentaire voorziening	PSD, PIN, PDR	Projectleider Europa	Kerngroep stagiaires en	Vóór 1/10/2002
5.4.1.d	Europese functies en werkzaamheden herzien	Projectleider Europa	Stuurgroep	Kerngroep	Vóór 1/11/2002
5.4.1.e	Informatieverantwoordelijkheid structureel toewijzen	Sectorhoofden	Projectleider Europa	Kerngroep	Vóór 1/7/2002
5.4.1.f	Herzien overlegverbanden en agendering	Projectleider	Stuurgroep	Kerngroep	Vóór 1/1/2003
5.4.1.g	Europese aangelegenheden over GS-portefeuilles verdelen; GS-leden brieven	GS	Griffier	Projectleider	Begin nieuwe collegeperiode
5.4.2. Informatie					
5.4.2 a	Plan voor algemene Europa kennis bevorderen	Projectleider	Kerngroep	Voorlichters, Externen	Vóór 1/9/2002

CATEGORIE	ACTIE	DOOR	BEGELEIDING	ONDERSTEUNING	IMPLEMENTATIE
	ring				
5.4.2.b	Plan voor specifieke kennisbevordering	Projectleider	Sectorhoofden	Kerngroep en Externen	Vóór 1/12/2002
5.4.2.c	Inzetten PIN, PIT en PDR voor elektronische informatie-voorziening	PIN, PIT. PDR	Projectleider	Kerngroep, materiedeskundigen en Externen	Na begin project z.s.m.
5.4.2.d	Informatiebeheer binnen de sectoren structureren	Sectorhoofden/ Directeuren	Projectleider Europa	Kerngroep Europa	Vóór 1/7/2002
5.4.2.e	Bestuderen en inventariseren van Europese kant werkgebieden	Sectordeskundigen	Sectorhoofden	Projectleider	Vóór 1/9/2002
5.4.2.f	Vindbaar maken Europese deskundigheid in personen	Voorlichters	Projectleider	Kerngroep	Vóór 1/9/2002
5.4.2.g	Inzetten Voorlichters	Voorlichters	Projectleider	Kerngroep	Vanaf start
5.4.3. Uitvoering					
5.4.3.a	Opnemen van Europese dimensie in functieomschrijvingen	Directeuren Sectorhoofden Projectleider	Griffier Concernstaf PPD	Kerngroep	Z.s.m.
5.4.3.b	Vastleggen werkzaamheden en informatie in plancycli en begrotingen	Sectorhoofden en directeuren	Projectleider	Kerngroep	Z.s.m.
5.4.3.c	Vastleggen aan-	Sectorhoof-			Bij voltooiing

CATEGORIE	ACTIE	DOOR	BEGELEIDING	ONDERSTEUNING	IMPLEMENTATIE
	spraken project-leider	den, directeu-ren en pro-jectleider			deelplannen
5.4.3.d	Overzichten en lijsten	Voorlichters	Projectleider Eu-ropa	Kerngroep en Sectoren	Vóór 1/7/2002
5.4.3.e	Plan voor bestu-deren en inoefe-nen checklists en formats	Projectleider Europa	Sectordeskundi-gen	Externen	Vóór 1/12/2002
5.4.3.f	Invoering Juridi-sche EU-proofness van GS-voorstellen	Secretariaten Sectorhoofd Sectordes-kundigen; directeuren	Projectleider Sectorhoof-den/Directeuren	Deskundigen op alle niveau's en Externen	Nieuwe Colle-geperiode
5.4.3.g	Invoeren Juridi-sche EU-proofness bij ge-mandateer-de/gedelegeerde besluiten	Secretariaten Sectorhoofd Sectordes-kundigen; Directeuren	Projectleider Sectorhoof-den/Directeuren	Deskundigen op alle niveau's en Externen	Nieuwe Colle-geperiode
5.4.3.h	Inbedden Euro-pees aanbesteden in inkoopbeleid	Medewerker PSD Medewerkers diensten/ Concernstaf	Stuurgroep Euro-pa	Sectormedewer-kers die aanbesteden	Vóór 1/12/2002
5.4.3.i	Inbedden steunre-gelgeving in pro-vinciaal beleid	Financiële afdelingen	Projectleider	Interne en externe deskundigen	Vóór 1/12/2002
5.4.3.j	Uitvoering acties rapporteren en evalueren	Betrokken Sectoren en Diensten	Projectleider Eu-ropa	Stuurgroep Euro-pa	Bij deadline acties en bij periodieke verslagen
5.4.3.k	Financiële exper-tise actualiseren	Concern	Stuurgroep Euro-pa	Externen	Vóór 1/3/2003

CATEGORIE	ACTIE	DOOR	BEGELEIDING	ONDERSTEUNING	IMPLEMENTATIE
5.4.3.l	Periodieke audit uitvoeren	Externe deskundigen	Projectleider	Kerngroep en Stuurgroep Europa	Een maal per jaar
5.4.3.m	Opstellen Strategie-document en -agenda i.v.m. lobby	Contactfunctionaris Europa	Projectleider	Huis der Provincies; Regio-Randstad	Vóór 1/7/2002

BIJLAGE I

VRAGENLIJST; LEIDRAAD BIJ DE GESPREKKEN
MET DE PROVINCIALE SECTORHOOFDEN,
DIRECTEUREN EN DESKUNDIGEN

1 HET BESTAAN VAN RAAKVLAKKEN MET EUROPESE COMPETENTIES

- Wat zijn uw beleidsterreinen; komen die overeen met Europese beleidsterreinen?
- Heeft de EU iets te zeggen over een of meer van uw beleidsterreinen?
- Bestaat er Europese wet- of regelgeving op een (deel van) uw beleidsterreinen?
- Hoe weet of controleert u dat?
- Functioneert die controle?
- Hebt u ooit problemen of lacunes ervaren op dat gebied?

2 DE MANIER WAAROP REKENING GEHOUDEN WORDT MET EUROPESE WET- EN REGELGEVING BIJ HET DAGELIJKS WERK

Als er Europese wetten en regels zijn, wat betekent dat dan voor uw planning en handelen?

- Beïnvloeden deze wetten en regels uw plannen en hoe?
- Beïnvloeden ze uw uitvoering en hoe?
- Hebt u ooit zelf problemen met de regels gehad en zo ja, welke?
- Hoort u wel eens van problemen elders op grond van die regels?
- Neemt u kennis van jurisprudentie naar aanleiding van problemen elders?

3 EU-PROOFNESS VAN DE ACTUELE REGELGEVING

- Is de provinciale regelgeving voor het (deel) waarvoor u verantwoordelijkheid draagt op onderdelen in strijd met toepasselijke Europese wetten en/of regels?
- Zoja, hoe is dat vastgesteld, en zijn er voornemens om hierin verandering aan te brengen?
- Zijn er provinciale besluiten waarvoor u verantwoordelijkheid draagt die in strijd zijn met toepasselijke Europese wetten en regels? Zoja, hoe kan dit worden voorkomen?

4 HET KENNISNEMEN EN GEBRUIKMAKEN VAN EUROPESE SUBSIDIES

- Bent u op de hoogte van de Europese subsidiemogelijkheden op uw beleidsterreinen?
- Maakt u gebruik van deze mogelijkheden en waarom wel of niet?
- Hoe kwam u aan de informatie over deze regelingen?
- Hoe is de informatievoorziening met betrekking tot subsidies georganiseerd en is er sprake van systematiek?
- Is de informatievoorziening volledig en zinvol?
- In het kader van welke EU-regelingen zijn er in het recente verleden aanvragen ingediend?
- Heeft u de Europese subsidies eigenstandig, via een andere afdeling binnen de provincie of met hulp van een extern bureau aangevraagd?
- Wat is de mate van succes bij aangevraagde EU-subsidies?
- Welke projecten op uw beleidsterrein worden er in de nabije toekomst opgestart, waarvan u vermoedt dat ze mogelijk (in verband met grensoverschrijdend, innovatief of voorbeeldkarakter) subsidiabel zijn?
- Wie waren de inhoudelijk verantwoordelijke personen bij deze projecten? Kunnen zij benaderd worden?
- Zijn er projecten die slechts doorgang vinden indien er subsidie wordt verkregen? Zo ja, welke?
- Attendeert u bedrijven en organisaties op uw beleidsterrein op Europese subsidiemogelijkheden?

5 EUROPEES BELEID 'IN THE PIPELINE' EN BEÏNVLOEDING DAARVAN

- Weet u wat er aan beleidsvoornemens en wetgeving in maak is op uw beleidsterreinen?
- Hoe blijft u op de hoogte van dat soort ontwikkelingen?
- Hoe probeert u de ontwikkelingen - indien gewenst - te beïnvloeden?

6 INFORMATIE-UITWISSELING MET BETREKKING TOT EUROPA

- Wisselt u EU-informatie uit met collega's binnen en buiten de provincie?
- Waar komt die informatie vandaan?
- Is dat nuttig en functioneert die uitwisseling goed?
- Wisselt u informatie uit met het IPO?
- Is dat nuttig en functioneert die uitwisseling goed?

7 DE POLITIEKE EN AMBTELIJKE CONTACTEN IN BRUSSEL

- Hebt u rechtstreeks contact met ambtenaren bij de Europese Commissie, met kabinetten van Commissarissen, met leden van het Europees Parlement of van de Permanente Vertegenwoordiging?
- Zijn dat nuttige of zinvolle contacten?
- Moeten die contacten anders of beter gestructureerd worden?

8 DE BANDEN MET HET HUIS DER PROVINCIES

- Hebt u contact met medewerkers van het Huis der Provincies in Brussel?
- Is dat een zinvol of nuttig contact?
- Moet het contact anders of beter gestructureerd worden?

9 CONTACTEN MET DE EUREGIO'S, HET COMITÉ VAN DE REGIO'S OF ANDERE EUROPESE SAMENWERKINGSVERBANDEN

- Hebt u contact met counterparts in de Euregio's, het Comité van de Regio's of andere instanties/personen/verbanden?
- Is dat een zinvol of nuttig contact?
- Moet zulk contact anders of beter gestructureerd worden?

10 DE EUROPESE BELEIDSBEÏNVLOEDING VANUIT DE PROVINCIE

- Denkt u dat de beleidsbeïnvloeding vanuit de Provincie anders of beter georganiseerd kan worden en zo ja, hoe dan?

11 BEHOEFTE MET BETREKKING TOT DE EUROPESE UNIE

- Hebt u behoefte aan meer of andere informatie met betrekking tot de gang van zaken in de EU?
- Denkt u dat de informatievoorziening anders of beter georganiseerd kan worden en zo ja, hoe dan?
- Hebt u behoefte aan meer of andere contacten in Brussel en zo ja, welke?
- Hebt u behoefte aan meer of andere (bij)scholing op Europees gebied?
- Aan welke eisen zou die scholing moeten voldoen en/of aan welke randvoorwaarden zou dan voldaan moeten worden?

BIJLAGE II

LIJST MET GESPREKSPARTNERS

Berenschot International Solutions

Gesprekken gevoerd met de directieleden, sectorhoofden en deskundigen van de Provincie Utrecht

WEM/MBS
Dhr. F. Hopstaken

WEB
Dhr. P. Scherks

REG/RSO
Dhr. C. Rademaker

PSD/PFD
Dhr. K. Eding

WEM/MMO
Dhr. J.van der Sluis

WEM/MDI
Dhr. P.Wiersma

WEM/MGB
Dhr. F.Kluitmans

WEM/MMV
Dhr. R.Poort

WEM/MST
Dhr. R.den Hartog

WEM/MSB
Dhr. K. Veldkamp

REG/RWS
Dhr. B. Spelt

REG/ROL
Dhr. R. Jonge Poerink

WEBWEZ
Dhr. P. Rupert

WEM/MKT
Dhr. R. Peeters

PSD/PDR
Dhr. A. Dennebos

PSD/PIN
Dhr. Hooft van Huysduinen

WEM/MWA
Dhr. F. Timmermans

WEM/MDI
Dhr. R. Rijnders

WEM/MBG
Dhr. J. Bos

REG/RGO
Dhr. R. Schulz

REG/RDI
Mevr. J. van Unen

WVV/VPW
Dhr. D. Geerts

REG/RER
Mevr. D. van Egmond

WVV/VBV
Mevr. C. van Dorp

PSD/PAV
Mevr. P. Kriellaars

WEB/WDI
Mevr. E. van der Pers

PSD/PIT
Mevr. L.Steensma

REG/RNL
Dhr. J. Jorritsma

WVV/VPO
Dhr. W. Lambers

WVV/VDI dir.
Dhr. H.Kok

WEM/MBA
Dhr. E.Valkonet

Interdisciplinaire
Kerngroep Europa

PSD/
Dhr. G.Buursen

PSD/PPD
Dhr. H.Broeze

PSD/PDI
Dhr. Den Uyl,
Dhr. M.Poorthuis

REG/RRE
Dhr. W.Hoogendoorn

WEB/WMO
Dhr. H.Jungen

WVV/VAW
Dhr. J.Wesselink

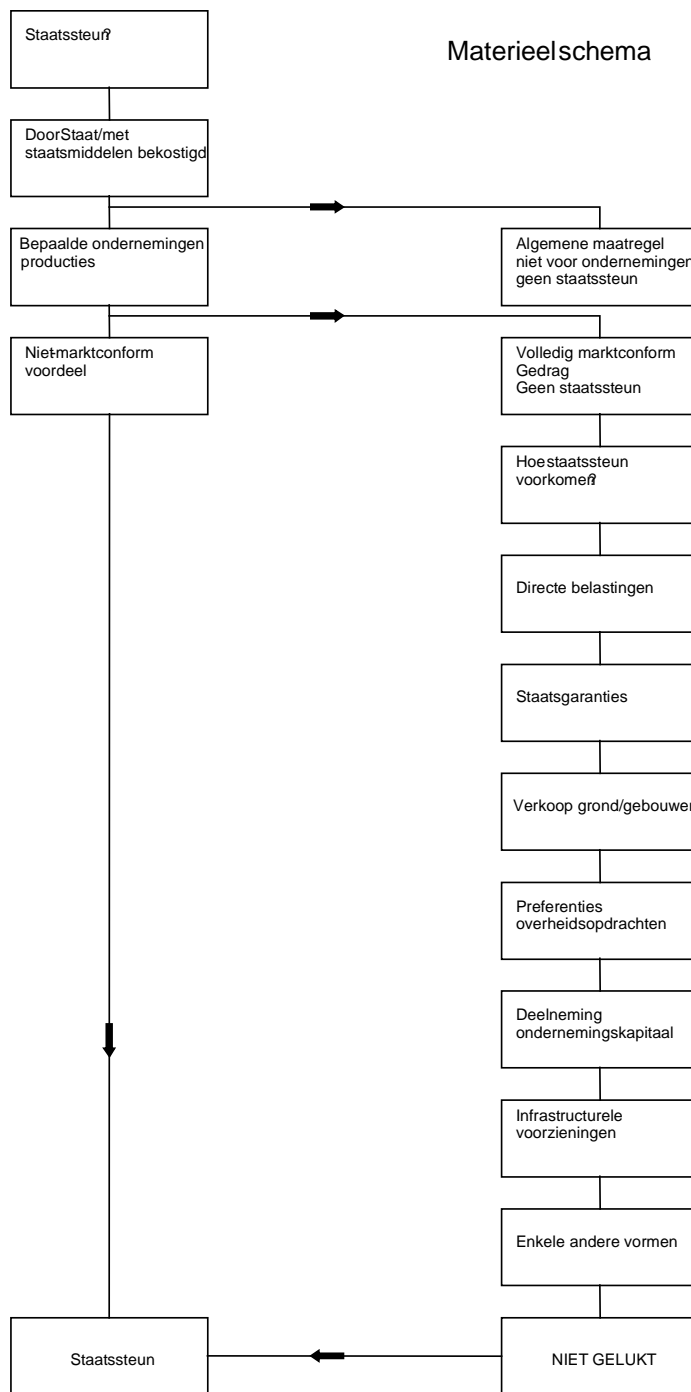
WEB/WZJ
Mevr. P.Timman

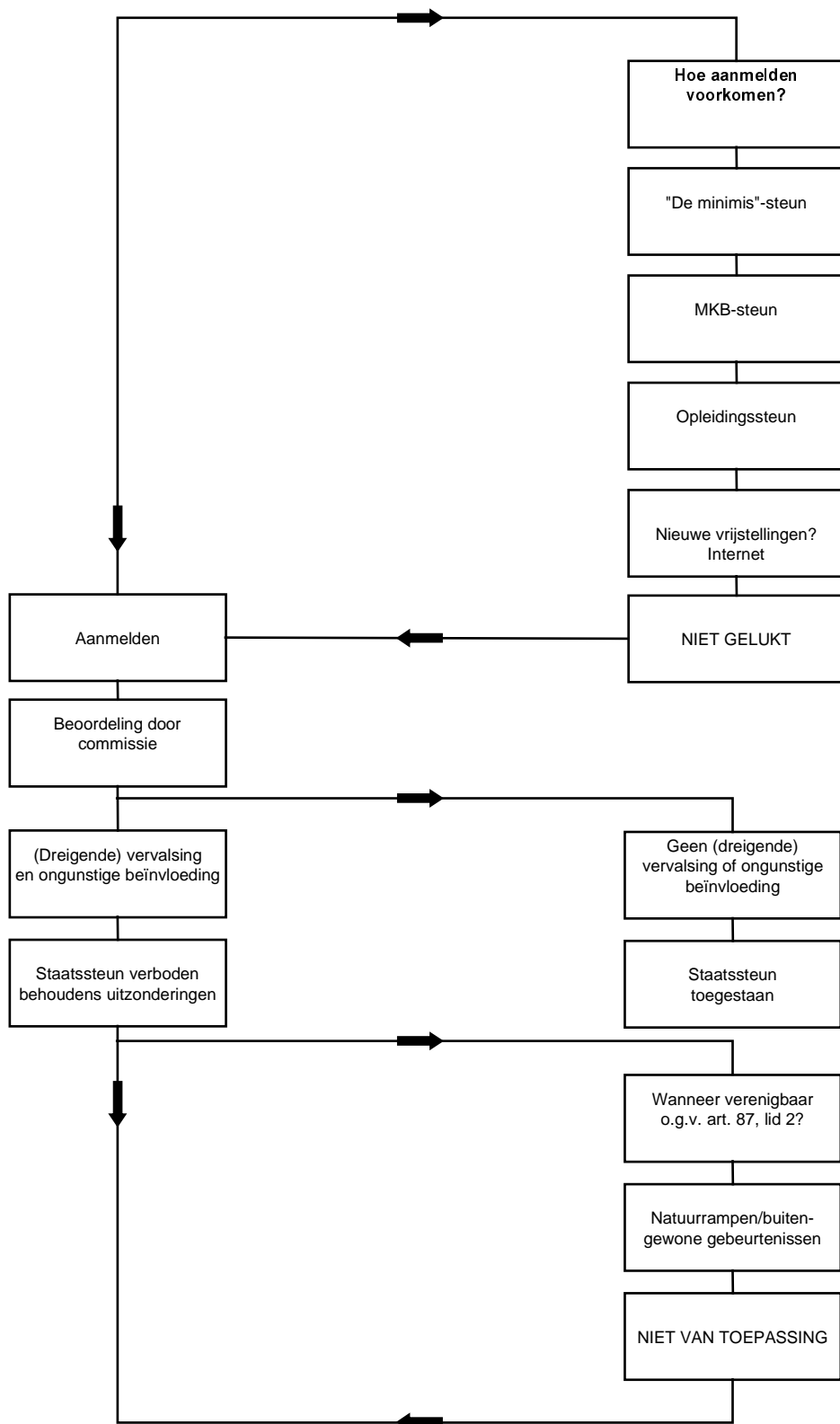
REG/
Dhr. J.van Till

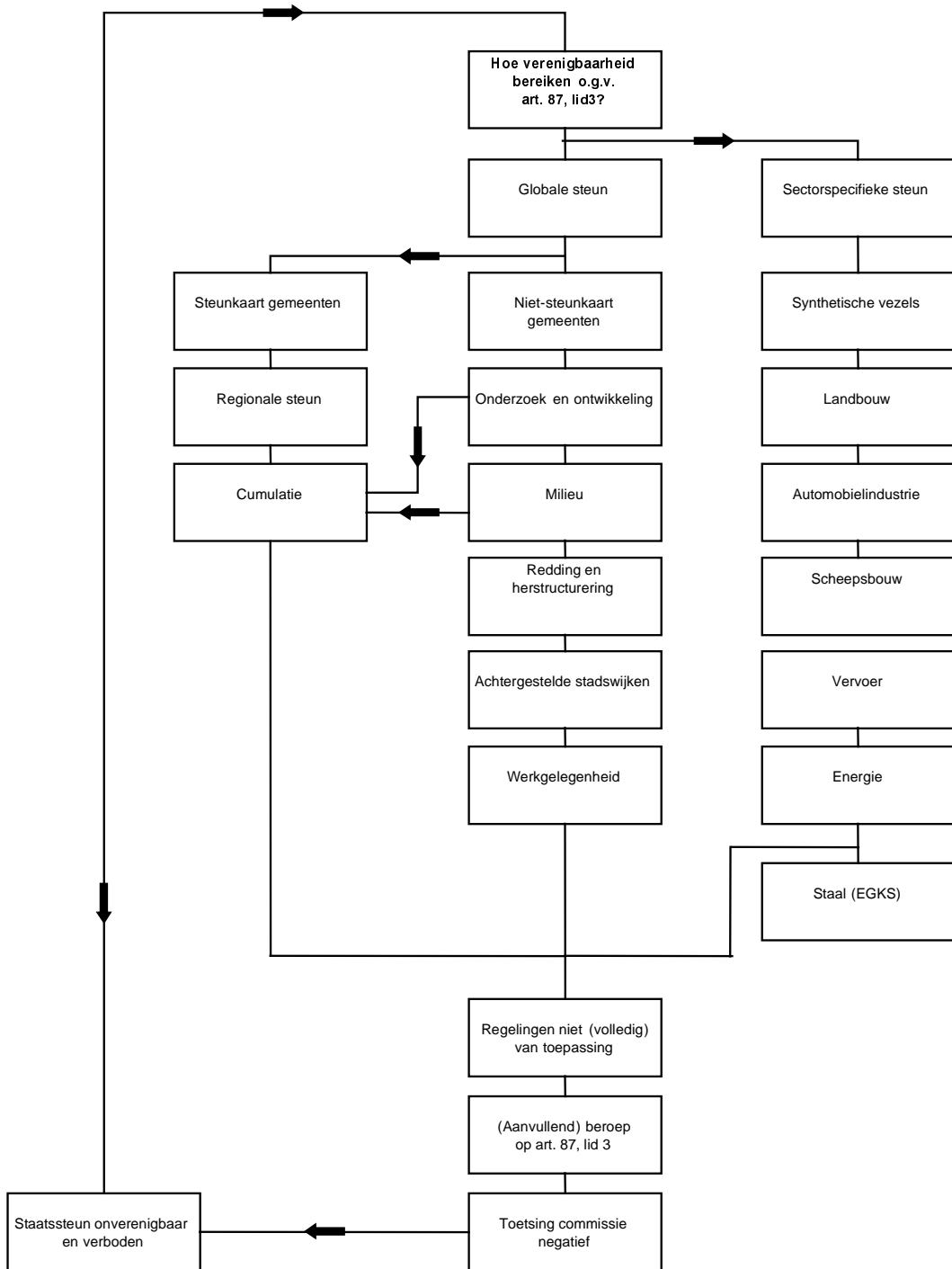
WEB/WBT
Dhr. L. Graafhuis

BIJLAGE III
CHECKLIST STAATSSTEUN

Materieelschema

BIJLAGE IV
EUROPESE INFORMATIEBRONNEN

Basisinformatielijst

1.

De **Basisverdragen** m.b.t. de EU. Verdrag van Parijs 1951, Verdrag van Rome 1957, Fusieverdrag 1967, Europese Akte 1986, Verdrag van Maastricht 1992, van Verdrag van Amsterdam 1997 en wat daarna volgt.

2.

De Europese Staatscourant, oftewel **het Publikatieblad** der Europese Gemeenschappen, te verkrijgen bij het bureau voor officiële publicaties der EG, maar een digitaal abonnement is ook mogelijk. Recente nummers zijn ook via de algemene website van de instellingen aan te klikken, maar deze gaan na dertig dagen uit de lucht. Voor terugzoeken is een hardcopy-abonnement in de bibliotheek te prefereren.

3.

Basisinformatie m.b.t. de EU, haar instellingen, relaties en netwerken en basisuitleg over Europese begrippen (in het zaakregister) is te vinden in de **Europese Almanak**, Vertegenwoordiging van de Europese Commissie in Nederland, ISBN 90 399 1689-6, Staatsdrukkerij.

4.

Basisinformatie over de EU, gedeeltelijk zoals in de Europese Almanak, maar uitgebreider met betrekking tot wet- en regelgeving op de verschillende beleids-terreinen in:

Feiten over de EU, Europees Parlement, DG Studies, laatste update van de hardcopy dateert uit 1999. ISBN 92 828 8094-X. Ong. 14 Euro, bestellen in Luxemburg bij het bureau voor officiële publicaties van de EG. Beter is om de CD-rom te bestellen, online worden er vaker updates gemaakt.

Soortgelijke informatie is te vinden op de home page van de Europaserver (www.europa.eu.int), onder het hoofdje **Beleid**.

5.

Wie is wie in de EU? Interinstitutioneel jaarboek, Luxemburg, bureau voor officiële publicaties, ISBN 92 828 7855-4. IDEA kan overigens ook via de website van de instellingen gevonden worden.

Algemene informatie over de bestaafing van de DG's in Brussel. Hierin zijn alleen Heads of Unit en hoger-geplaatsten te vinden. Dit is van belang om te weten welke Nederlanders waar zitten. Voor uitgebreidere organogrammen dienen specifieke websites bezocht te worden.

6.

Het 'European Committee of the American Chamber of Commerce in Belgium' geeft zeer goede analytische overzichten uit. Met name het volgende is van belang, omdat het de problematiek in een mondiale context plaatst, een overzicht van de stand van zaken in de lidstaten geeft, waarin ook de Nederlandse provincies uitgebreid ter sprake komen) en ook informatie over relevante NGO's geeft:

The EU Environment Guide, ISBN 2 930073 74-8. www.eucommittee.be / euc@post.1amcham.be

7.

Voor het zoeken van informatie via internet:

the Guide to European Information Sources on the Internet, Euroconfidentiel, Rixensart 2000, ISBN 2 930066 54-7.

8.

The Directory of European Online Information, Landmarks, Brussels 1999 of later, ISBN 90 74373 08-9.

Het is verstandig om daarbij vooral na te gaan wat de volgende afkortingen betekenen: RAPID, ECHO, CELEX/EURLEX/PRELEX, JO, CORDIS, SCAD-PLUS, ECLAS, TED, APC, EUDORA, SESAME, ELTIS, IDEA, EUCLID, NAP, UDP, EPOQUE, L'OEIL.

9.

Het geschiktste subsidieoverzicht voor provincies is:

REGwijzer 2001; Europese subsidies, Europees aanbesteden. Servicebureau REGR Maastricht, ISBN 90 6245033-4. Ook dit wordt ieder jaar vernieuwd.

10.

Algemene toegang via het Web:

Europees Parlement: www.europarl.eu.int

Europese Commissie: www.europa.eu.int

Europese Raad: www.ue.eu.int

Europees Hof: www.curia.eu.int

Europees Milieu Agentschap: WWW.EEA.EU.INT

Sociaal-Economisch Comité: www.esc.eu.int

Comité van de Regio's: www.cor.eu.int

Nederlandse selectie en bewerking van Europese publicaties, waaronder voltooide wetgeving en die in voorbereiding: WWW.EUROPMAAT.NL

Algemene Nederlandse site : WWW.EUROPAPORTAAL.NL